Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 3 сентябрь, 1977 шу. ● № 106 (5773). ● Мах 2 кеп.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ!

Мехкдаьттахой сийлен декхар

ИттлагІча пятилетка шоллагІча юбилейни шерен бІарччача пятилеткан план ханал хьалха кхоачашъяра доккхийн бехктокхамен декхараш тІанйцад Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьттахоша. КПСС XXV съезда решенеш йизза кхоачаш а еш, уж толамца кхоачашн тІехкхоачашн дара ерригa шоай торонашн кхоачамашн оарцагІдаьхад республикерча мехкдаьттахоша. «ХІара балха денна — дикала Знак», «ТІехьабусараш боацаш бе болх» яхача химкийн ростовчаннйн инициативагІа къа а хьегаш шерра социалистически ях йоаржаяьй цар. Мехкдаьттен газн дукхагІа яккхара керда наькъаш а техкаш хьинар кхо ца деш къахьийгача Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединенена чуйоагІача мехкдаьттен газн йоахача ерригача управленей коллективаша «Іаьржа дошув» даккхара бархІ бетта план тІехкхоачашъярал совгІа, дикка тІехкхоачашдаьд планал совгІа мехкдаьтта даккхара шера шоаш тІанйца хинна социалистически декхараш а. Республикерча мехкдаьттахоша бархІ бетта план 27 августа кхоачаш а еш, планагІа лаьрхІачул совгІа даьккхад 93,7 эзар тонн мехкдаьттен 13 миллион кубически метр газн.

Химкийн ростовчаннйн инициативагІа шерра социалистически ях а йоаржаяь шнй къахьегам кхетамца вІаштІехьбаьккхача «Старогрознефть» НГДУ коллективо къаьстта дика къахьегама толамаш доах Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача укх юбилейни шера. Социалистически яхье хьалха латташ хиларах тарра хадданза республикански Сийлен улга тІа йолаш хьайоагІа из. Мехкдаьтта даккхара бархІ бетта план 11 августа кхоачаш а яь, заданел совгІа мехкдаьтта даккхара шера тІанйцача декхарел совгІа цо даьккхад 8800 тонн «Іаьржа дошув». Дерригача технико-экономически хьоккхамий паччахьалкхен план а дикка тІехкхоачашъяьй управлене мехкдаьттахоша.

Иштта цар башха-дика толамаш а доахаш шоай дерригa технико-экономически хьоккхамаш къаьстта дика тоадара керттердар да пайда эцанза йола торонаш гуча а йоахаш царех, балха ханах бизза пайда ийбар, химкийн ростовчаннйн инициативагІа йоаржаяьча яхьа кулгалделга цІенхаштта тоадар. Скважинашкара хьадоагІа мехкдаьтта дукхагІа хилийтара чакхйоах дукха организационнин геолого-техническин мероприятеш. Лаьттан кІален капитальнин ремонт, кислотин обработкаш ю скважинашта. Лаьттан ченашкара мехкдаьтта цІендаь хьадаккхара къаьнача фонда скважинашка хий чуухийт, шоллагІча методагІа мехкдаьтта доах.

Пятилетка шоллагІча юбилейни шера плани тІанйца социалистически декхарашн дикка тІехкхоачашдеш я «Сунжанефть», «Горскнефть» НГДУ, кхыйолча мехкдаьттен газн чакхйоахача управленей коллективаш. Шоай къахьегам кхетамца вІаштІехьа а баьккха бизза пайда ийбу цар шоай торонехи кхоачамехи.

Республикерча мехкдаьттахоша юбилейни шера планал совгІа 50 эзар тонн мехкдаьттен 5 миллион кубически метр газн яккха социалистически декхараш тІанйцадар. ДІабахача бархІ бетта мехкдаьтта даккхара шера тІанйца декхараш дукха хІама ца эшшаш шоззен газ яккхара тІанйцараш кхозза гарггеи тІехкхоачашдаьд. Мехкдаьтта доахараша иштта толамаш дахара керттера бахьан да мехкдаьттен газн йоахача управленей кулгалхоша, общественни организацеша хІара производственни участка коллективана паччахьалкхен плани тІанйца декхарашн тІехкхоачашдара тІалатта бехктокхам боккха хилар дІадовзийтар, хьинаре къахьегара берригa болхлой оарцагІбахар.

Юбилейни шу долалуча хана скважинашкара хьадоагІа мехкдаьтта совдаккхара чакхъяха аьнна белгалъяьхар дукха организационнин, геолого-техническин мероприятеш. Уж йизза чакх а йоахаш, скважинашта лаьттан кІален капитальнин ремонт ярах, кислотин обработкаш ярах тІакхийтта мехкдаьтта бІаьш эзараш тоннаш я. Уж балхаш беттагара беттага дукхагІа деш да хІара мехкдаьттен газн йоахача управлене. ХІара коллектива сийлен декхар да из болх кхетамца вІаштІехьа а баьккха шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда эцар, болх ца беш латташ йола скважинаш ма-могга кІезигагІа хилийтар. ХІара скважинага оттаяьча технологически режимагІа болх байтилга мехкдаьттахоша кхоачашданза даргдоацаш гІулакх да. Чоалхане ремонтни балхаш деча ма-эшша керда техника Іалашъе еза, тІехьабусараш боацаш къахьегийтара мел эша хьалаш хьакхолла деза.

Паччахьалкхен плани тІанйца социалистически декхарашн мехкдаьттахошка толамца кхоачашн тІехкхоачашн дайтара боккха бехктокхам тІалатт отраслеви Іилман-тохкама институтий Іилмахошта. Мехкдаьтта доахача автоматизацин механизацин яра, кхыдола лоархІаме балхаш чакхдахара де деза тохкама балхаш, разработкаш ма-могга сихагІен дикагІен кийч а еш, уж производствана юкъекхахьийта декхарийла ба уж.

Скважинашкара мехкдаьтта дебит кІезиглуш латтача хьалашка «Іаьржа дошув» доахарашка тІанйца декхараш тІехкхоачашдайтара боккха бехктокхам тІалатт республикерча бурувдеттараштa, геологашта. Уж декхарийла ба мехкдаьтта доалла керда моттигаш тахка, мехкдаьтта кІеж а етташ эксплуатационникашка дукхагІа скважинаш дІатела.

Уж декхараш бехктокхаме хилар кхета а деш хьинаре къахьегаш ба республикера бурувдеттараш укх юбилейни шера. Бурув тохара бархІ бетта плани тІанйца социалистически декхарашн толамца кхоачашдаьд цар. «Грознефть» производственни объединенена чуйоагІача бурув тохара балхий управленей коллективех цхьаккха яц бархІ бетта план кхоачаш ца еш. Къаьстта дика болх а беш республикерча бурувдеттача коллективашта юкъе белгалъяьнна я Горячеводски УБР коллектив. Укхаза шерра йоаржаяьй хьалхалаттарий дикагІйола опыти методашн, бурув тохача авареш еш хьовзамаш хилийтац. Массанахьа а цІендаь дІадаккха деза бурув тохача авареш елга, хьовзамаш хулийтилга. Цу гІулакха тІехь хадданза тІахьожам лоаттабе декхарийла ба бурув тохара балхий управленей кулгалхой, партийнин профсоюзнин организацеш.

Пятилетка шоллагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра, Октябра 60 шу дузача цІейна сийленца накъабахара тІанйца декхараш тІехкхоачашдар мехкдаьттахой сийлен декхар да.

100000 ТОНН ХЬАЖКІАШ ЙОАХАРГЬЯ ВАЙ!

Даьхенна дІаяла лерхІ 1700 тонн хьажкІаш

Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоза кхашка бІарг хьесташ листа хьаэттай 600 гектара тІа хьийкъа хьажкІаш. Республикера берригa юрта боахама болхлой тІа а хьехаш, балха 20 дийнахьа хьажкІаш чуэца аьнна «Атагинский» совхоза механизатораша даь кхайкарал хьаллаьцад укхаза, 15 дийнахьа ялат чуэца дош деннад гехинцаша.

Цудухьа хІара фийга кхом беш сихен цІенен ялат чуэца карагІдаргдолча тайпара оттаяьй план. ВІашагІъеллай чуэцара - транспортни отряд, дикагІвола механизатор коммунист Кагерманов Сайд-Али керте а волаш. Тахан а кхашкара балхаш доладой кийчон мугІаре латт 10 комбайн. ХьажкІаш хоржаргйолча хьатта дІакхахьа кийчъяьй 30 автомашинн 20 тракторни лафети.

ЛаьрхІача хана кхувргболаш ялат ипатовций методагІа чуэца дага ба совхоза механизатораш. Цу гІулакха цІенхаштта уйла яьй совхоза коллективо. Механизатораштa ара, болх беча метте, бийсаш яхара моттиг кийчъяьй, дийнахьа ханханнахьа кхозза бІайха кхача лоаттабелга Іалашдаьд, салоІача хана ловза шахматашн шашкашн, деша керда журналашн газеташн хургда. Техническн гІулакх дара машин, ялат дІакхахьа дезача наькъашка тІахьожама посташ хьожаяьй тешамегІа болча болхлоех.

Балха хана, ялат чуэццалца хургйолаш вІашагІъеллай партийнин группа, Кагерманов Сайд - Али керте а волаш. Цу группе чубоагІа дикагІбола болхлой: Хаджимурадов Іиса, Яхъяева АсмаІ, Гайтукаев Сулумбек.

Укх гаргарча деношка хьажкІаш чуэца болабала лерхІ кхаш леладераша. Кхашкара балхаш толамегІа дІагІоргдолаш, хьалхле яьккхача механизатораштa тергда ахчан совгІаташ, карара кара тела вымпелаш, эшарга хьежжа арахецаш «молнеш», кхыйола изданеш кургья.

Пхе дийнахьа баьча балха итогагІа производстве хьалхалаттарий сийна байракх югІаргья флагштока тІа. Цул совгІа дукха ха йоаццаш совхозе хиппача собране оттадаьд, лаьрхІача хана хьажкІаш чуийца йоахе чуэцара-транспортни отряда 3 эзар сом ахчан совгІат лургдолаш.

Аз деннача хаттара жоп луш парткома секретара Дадаев Айнде йоах:

— Цу материальни гІойлено ялат сихагІа чуэцара чІоагІа новкъостал дергда, хІаьта сихагІа чудерзадарца тІакхетаргдолча ялато цун мах шозза а кхы дукхагІа а меттаоттабергба.

Юбилейни шера хьажкІашта агротехнически бокъонаша яххача бесса даь Іунал довргдаш: биологически лоархІамагІа хІара гектара тІара «Гехинский» совхоза кхаш леладераша 30 центнерал кІезигагІа доацаш ялат чуэцаргда, планагІа 25 центнер йолча. ХІаьта планал совгІа 200 тонн а йолаш, паччахьалкхенга 1700 тонн фуалъяьха хьажкІаш йохка а лерхІ цар.

М. ЦУРОВ.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЛАРД ЙОЛЛ

Гурахьа юв культураш дІаера тІатеІІа кийчо еш ба хІанз республика юрта боахама къахьегамхой. 29 август тІакхоачаш план 52 процент кхоачаш а еш, гурахьа ювча культураштa 110 эзар гектар лаьтта аьхад.

Къаьстта дика вІаштІехьбаьккхаб лаьтта ахара болх Веденски, Советски, Грозненски, Шелковской районий механизатораша. Иштта, Веденски района къахьегамхоша хІанзале 79 процент кхоачашъяьй гурахьа ювча культураштa лаьтта ахара план, хІаьта Грозненски — 64, Советски — 78, Шалински района — 68 процент.

Цунца цхьана уж культураш дІаюв ха хьатІакхача ях бутт мара биса боаццаше а, Назрановски районо — 19 процент, Урус-Мартановски — 37 процент, Сунженски районо 38 процент мара кийчдаьдац лаьтта аха дезачох. Болх во вІаштІехьбаккхар да цун бахьан.

Геттара во лел зяба лаьтта ахара балхаш. ПланагІа укх шера аха дезачох пхелагІа дакъа мара лаьтта аьхадац республике. ХІаьта Шелковской, Надтеречни, Ножай-Юртовски районашка итт процент мара кхоачашъяьяц зяба лаьтта ахара план.

Юртбоахама культураш дІаера лаьтта шнй хаинахьа кийч ца даро шеко а йоацаш лохбергба хьувкъам. Из кхетаде деза колхозийн совхозийн кулгалхоша, механизатораша.

Советий мехка гІолла

ПЕНЗА. Хьаьча хана денз шоъзткъе итт эзар тай хувца агрегат арахий цай машинашъеча заводо. Из хІама кхычунца цхьана ниїсделар: цу машинай шин тайпанна паччахьалкхен дикала Знак ялара тешал хьакхьчад. ХІанзчул тІехьагІа «Пензмаш» керттерча изделеш тІа а латташ хургья сийлен пхи са барг.

ЕРЕВАН. Арзински хрустальни заводе хьалъе йолаяьй йоккха цех. Укхаза хІара шера кизгахи хрусталахи хьаергья ши эзар фужери вазаши, кхыйола пхьегІаш. Производства берригa болх моттигерча бедалах хІамаш еш бу. Керда цех болх бе йолалургья укх шера.

ЗАКАТАЛЫ (Азербайджански ССР). Азербайджана лаьтта леладераша дІадоладаьд хьажкІаш чуэцилга. ХІара гектара тІара 60 центнер дошю хьажкІаш йоах Закатальски района хьажкІаш лелаераша. Укх шера цу культура хиш дехкача лаьтташа 100 эзар гектар дІалоац республике

ХАБАРОВСК. Школа хьайийллай Салоне — Байкало-Амурски никъ буллача таджикски поселке. ХІаьта Молдаве бахкийтараша къахьегача Алонкерча школах юкъера школа яьй. БАМа малхболен участка поселкашка бІаьш бераш хайшад парташ тІа. Школашка хьаяьй керда кабинеташ, кийчдаьд ленински цІенош, музеяш. Педагогически коллективашка баьккхаб къона хьехархой.

ТБИЛИСИ. Республике массарел а хьалха гурахьа дІадув ялат дІаде болабеннаб Карталински арен боахамашка. Уж укхаза дІадуврг да 24 эзар совгІа гектара тІа. Лаьттах долла фу дикагІдар мара дац. ДукхагІа дІадув, геттара дика долга хьахьекха «Безостая-1» яха сорт. Юбилейни шера хІара гектара тІа 10—12 центнер дукхагІа ялат делар по ялаташ леладераштa. Грузе лаьтта леладераша 168 гектара тІа дІадувргда ка бола ялаташ.

АЛМА-АТА. Заилийски Алатау лоамашка дІадоладаьд эрий тІаювла дарбан баьцаш гулъелга. Кегенски дукъа приемни пункташка тахан хьакхаьчай черемуха, шиповника, боярышника, рябина хьалхара парти. Сезон чакхъялалехьа Семиречъе гулъергья ши бІаь тоннал дукхагІа «хьун аптека» баьцаш.

МАЙКОП. Адыгейски паччахьалкхен педагогически института массарел а къонагІа йола факультет — музыкально-педагогически кердача корпусе дІачуяхай. Студенташкеи преподавателашкеи дІаеннай шозза вІаштІара яь дешара корпус. Кердача корпусе дешара аудиторел совгІа — концертни зал, библиотека, звукозаписа кабинет.

ЗОЛОТИНКА. (Якутски АССР). Тында — Беркакит яхача эгара къонагІча машинаькъа станце хьайоалаяьй мухь тІабола эзарлагІа йола вагон. Поездаш укхаза лела яьннай массехк кІира хьалха. Цу юкъа укхаза кхаьчай кховзткъа эзар тоннал дукхагІа гІишлошъю материалаш, промышленнин кхачанн товараш.

ХАБАРОВСК. Советски литература денош дІадоладеннад крае. Амура бердашка баьхкаб мехка массе а миІнигашкара прозаикашн поэташн. Хабаровски яздархоща цхьана хьаьшаша дакъа лоацаргда литературни сайренашка, книжкаш дешарий конференцешка, творчески отчеташ ергья. Предприятешка, клубашка, культура дворецашка хургья книжкай базараш, литература выставкаш вІашагІйохкаргья.

КИЕВ. Кино цІей дІадоладеннад Украине. Цун белгало — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетаяь республика студей произведенеш йовзилга. Клубашка, культура дворецашка, кинотеатрашка дийъ дийнахьа кинога хьежараш вІашагІбетталургба режиссерашца, сценаристашца, актерашца, цІи хезача нахаца — картинай керттерча турпалашца.

ШАХТЫ (Ростовски область). Пятилетка йолаелча денз миллион тонн антрацит баьккхаб «Глубокая» яхача шахтерча А. Дущенко бригадо. Цо ханал хьалха кхоачашдаьд Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тІанйца хинна социалистически декхараш. Толам баьккхаб механизированнин комплексах хьаькъалца пайда эцарах, къахьегам эргабоахаш тоабарах. Очистной забоя ден-бус бола боарам ши эзар тонн гаргга ба.

(ТАСС).

ЦХЬАН ШЕРАИ АХ ШЕРАИ ЛАЬРХІА БУ КХОАЧАМ

Вайна ма-харра, дІалуча доакъарга хьежжа мара хила йиш яц хьайбашкара йоаккха продукци. Из кхетадеш ба «Горец» совхоза доакъар кийчдераш. ЛоархІаме кампани дІайолаелча денз 120 тонн баьцч витаминни хьоари, 450 тонн йоли, 700 тонн сенажи, 6800 тонн силоси Іалашъе кхийнад тха.

Цу тІа саца лаьрхІа а дац, цудухьа сихдаь башха доакъар чуэц. Ерригa цига болх беш 4 бригада я, царех кхоъ силос кийчъеш а йолаш. ГІоръяьнна я Мусаев Абдурахьмана кулгалду бригада. Къаьстта цу бригадо 4 эзар тонн силос Іалашъяьй.

Дика хьийкъай укх шера хьажкІаш: хІара гектара тІара 330—350 центнер моша доакъар доал, план 200 центнер йолча. Дийнахьара нормаш 140—150 процент кхоачашъеш моша хьажкІа хьокх механизатораша Ахмадов Адама, Адаев Іанде, Межидов Мухьмада. ХІара сахьата кхом беш, машинаш етте моша доакъар дІаувз шофераша Расуев Абдурахьмана, Эльбиев Джамайла, Эльмурзаев Нухье. Нормах 20 тонн йолча 35 тонн доакъар дІакхоачийт царех хІаране кІоаг болча. КІоага чура силос ІотоІаеш ва тракторист Айбаев Субир. Говза ду цо ше хьадер.

Болхлой къахьегама овсарле дегІайоагІаргйолча оагІонашта теркам тІабахийтаб совхоза партийнин профсоюзнин организацеша, дирекце. Нормашн планагІа йоагІа заданешн тІехкхоачшъераштa, социалистически яхьа итогашка хьежжа, совгІаташ тел, цунна карагІдаьннар ца зувш цхьаккхе витац: къахьегама листокашца, ахчан совгІаташца белгалбоах цун болх.

Коллективо дош деннад цхьан шерай ах шерай кхоачам хиллал доакъарий Іалашо укх шера е. ТІаккха юбилейни шера денна дош кхоачаш ца деш дита йиш мичай.

Х. КОЛАЕВ,
Урус-Мартановски района «Горец» совхоза механизатор.

ОКТЯБРА ЮБИЛЕЙНА — ДИКА КИЙЧО

«Октябра 40 шу» яхача совхоза къахьегамхой шоашкара балха совгІаташ кийчдеш ба хьатІадоагІача дезача цІейна. Сийлахь-боккхача Октябра юбилея сийна социалистически ях а йоаржаяь, хьайбашта доакъар Іалашду Долакха-Юртарча отделене болхлоша. Цига таханарча денга ферме хьатІа а дена дІаоттадаьд доакъар: йол — 725 тонн (план а кизал я), сенаж — 1150 тонн, планагІа 464 тонн йолча, ча 1879 тонн (план — 2800 тонн). Силос кийчъяьй 3530 тонн, планагІа 11678 тонн йолча.

ДІахо а сихдаь доакъар Іалашду отделене. Тха фотокорреспондента И. Плиева сурта тІа (лохехьа) шоана гу: силоса хьаена аьта моша хьажкІаш Іойоассаеш латта машинаш. Дешара шу долалуча денналца новкъостал дир укхаза дешархоша. Ка болча ялатий чах аргІаш леш ба Даурбеков Хьасани Горокоев Іусмани, стогометателаца паркхаш хьалтел тракториста Осмиев Махьмада.

100 эзар тонн хьажкІаш яха, аьнна республике йоаржаяьча яхьа юкъе гуш дола дакъа лоац цІи хезача механизатора Гелисханов Ювсапа (лакхерча сурта тІа). Цо укх шера 193 гектар кхай тІа хьажкІаш дІайийнай. ХІара гектара тІара 45 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуэца дош деннад звеньевойс, планагІа лаьрхІар 26 центнер йолча.

ХьажкІаш кхееш Ювсапа болх бу 1958 шера денз. Массаза а хьалхалаттарий мугІарех волча механизатора паччахьалкхен совгІаташ тийннад дукххаза. Из ва Къахьегама ЦІеча Байракхен Ленинен ордений кавалер. 1973—76 шерашка кхозза вІаштта социалистически яхье котваьннар яха наькха тІа йоаллаю значок еннай механизатора.

И. ПЛИЕВА сурташ.
Д. ХАКИМОВА текст.

ШИН ШЕРА ЗАДАНИ КХОАЧАШЪЯЬЙ

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара баха ма-боаггІара накъабахара доккхий социалистически декхараш тІа а ийца, дІадоладир «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттахоша пятилетка шоллагІа шу. ПланагІа доагІачул совгІа 8 эзар тонн мехкдаьтта даккха дош делар цар. Из кхоачашдара шерра социалистически ях яьржар РИТС-ашта, цехашта, бригадашта юкъе.

— Юхханца денз, — дувц месткома председатела Коротков Иван Максимовича, — тха управлене партийни, профсоюзнин комсомольскин организацеша боккха теркам тІабахийтар социалистически ях дика вІаштІехьъяккхара, цун дикагІа йола формаш лахара, яхье котбаьннараш материально а морально а хьаллацара. Къаьстта уйла йир оаха грозненски химкий «ХІара балха денна — дикала Знак!» яха девиз тха болхлоша йизза кхоачашъяра де дезачун. Къахьегама хьалаш тоадеш цхьаьца хІамаш дир. Цу девизагІа оаха керттера белгалдоаккхар балха дикал лакхъелга. ХІара цехо пхе дийнахьа баьча балха дикалга а хьеже, итогаш йора.

РИТС-ай коллективай къахьега дукхагІа безам тІабохийташ хІама хилар оаха керда дІадоладаьча цхьан гІулакхах. Из дар социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача коллектива хІара 100 болхло лерхІаш 700 сом премн хьожаяри управлене карара кара тела ЦІе байракх ялари. Лоацца аьлча къахьегам а ях а дика вІаштІехьъяккхарах доккха беркат даьлар тхона, — аьлар Иван Максимовича.

Иштта толамца болх беш управлене коллектив йолча хана, КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленума материалаша, цига кердача Конституце проектах новкъоста Л. И. Брежнева яьча докладо, Конституце проекто ше кхы а дикагІа къахьега уйла яйтар управлене мехкдаьттахошка. Цар дикагІа кхетадир Сийлахь-боккхача Октябра 60 дизара сийна лаьца ях цІаккха а ца хиннача тайпара чІоагІа лоаттае езилга.

Пятилетка шин шера план 7 ноябрь тІакхоачаш чакхъяккхара мехкдаьттахой тІахьехаш инициатива дІайоланьча коммунист Ноговиков Николай Сергеевич керте латтача лаьттан кІалха ремонт еча бригадана тІехьаяьлар кхыйола бригадаш.

Цу тайппара, хІара болхлочо Даьхенна хьалхашка укх юбилейни шера къаьстта дикагІа къахьега бехктокхаме ше лерхІаш хиларо толамца кхоачашйир управлене коллективо беттагара бетта план а тІанйца декхар а.

7 бетта мехкдаьтта даккха йоагІа задани а цунна реализаци яра план а тІехкхоачашйир по. Шера планал совгІа Даьхенна 8 эзар тонн мехкдаьтта дала лийрхІача метта духхьал цу юкъа хІама ца эшшаш 20 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад. ХІаьта из толам боаккхаш къахьегама овсарле 2,5 процент лакхйир.

Къаьстта дикагІа болх бир РИТС-1 мехкдаьттахоша. 7 бетта план 103 процент кхоачашъяьй цо, планал тІех даьккхача «Іаьржача дошох» доккха дакъа а лоацаш. Цул дукха тІехьайисанзар РИТС-2 коллектив а.

Ерригача управлене хьалха латт лакхехьа вай хьоаяь Н. С. Ноговикова бригада. Цо дика дІахьу ше дІайоланьнинициатива. 1 сентябрь тІакхоачаш чакхъяьккхар цу коммунистически къахьегама коллективо пятилетка шин шера задани! Иштта доккхийча толамашца накъаенай из бригада мехкдаьттахочун дезача денна а.

Шу чакхдала бисача укх бий бетта кхы а дукха къахьегаргда цо дукха езача Даьхенна.

Цул дукха тІехьа ца юсаш хьайоагІа коммунист А. Ахмедшин керте латта лаьттан кІалха ремонт ю бригада. Дика болх беш я Хашуев Микаила кулгалду каменщикий. Кацаев Владимир бригадир вола электромонтерий бригадаш, кхыяраш.

Управлене мехкдаьттахоша гІехкхоачашъяьй август бетта план а. Заданел дукха а дукхагІа «Іаьржа дошув» даьккхад.

Ю. ЮСУПОВ.

Ювцаш я СССР Конституце проект

ВАЙ ВАХАРА КЕРТТЕРА ЗАКОН

КЪАХЬЕГАРА ЙОЛА БОКЪО

Дувцилга йоацаш доккхий хувцамаш хиннад вай паччахьалкхен вахаре укх 60 шера. Уж дика гуш да мехка Керттерча Закона проекта тІа. Къаьстта са белгалъяккха безам ба гражданий къахьегара бокъо ювца цу тІара 40 статья.

«СССР гражданий къахьега бокъо я, вешта аьлча, ший безамга, говзалга, профессиональни кийчонга, дешарга хьежжаи общественни хьашташ теркалдеши професси, гІулакхи болхи харжа бокъо а йолаш...».

Вахара хьашташ кхоачашдерг хинна ца Іеш творчески уйла совйоаккхача ший боккъонцарча лоархІаме дІаоттац къахьегам алхха социализме мара. Вай мехкара боккъонца йоля къахьегама паргІато цхьаккха юкъарчал долаш яц «Кортамухъален» «нийсхои» яхача балха низ бохкар-эцара лоалла кІал дІахьуладаьча капиталистически къахьегам эцарах йолча буржуазии принципашца. Цул совгІа, Малхбузен промышленно дегІадаьккхача мехкашта хьалхашка этта йола ира проблема а хинна дІаэттад хьабе болх ца хилара гІулакх. Дунен халкъашта юкъерча балха бюро даннешка хьежжа укх шера апрель бетта 18 миллион совгІа болх ца беш нах бар керттерча 15 капиталистически мехка, 5 миллион 25 шерал дукхагІа ха йоацаш а дуккхабараш дийша баьнна специальни дешара дипломаш йолаш а болаш.

Вай мехка къахьегара бокъо Керттерча Законе дІаккхайкаяь ца Іеш общества къахьегама низ цахалдаш дегІабоалабарца, мах боацаш балха говзал Іомаярца, балха говзал лакхъярца, керда балха говзал Іомаярца социалистически боахама системо вахаре кхоачашъю.

Духхьал 1976 шера Нохч-ГІалгІай АССР профессионально-технически дешара системай училищашка тайп-тайпара балха говзалаш карaерзаяьй 10 эзар совгІча кагийча нахен мехкарашен. Цул совгІа, предприятешка, организацешка къаьстъкъаьста бригадия массехк саг вІашагІкхийттача методах производственни говзал Іомаяьй е лакхъяьй 60 эзар совгІча болхлочои гІулакхерча нахен.

Иштта дале а кадраш ца тоъаш-м я Грознера, республикера дуккха предприятеш. Тоъаш бац токараш, слесараш, газоэлектросварщикаш, шофераш, электрикаш, дуккхача говзалех бола гІишлонхой, кхыбола болхлой. Цу тайпара массахана къахьегамах йолча Конституце бокъонах пайда а эцаш шийбалха говзала, дешара лоархІам а беш болх харжа торо я хІаране. ТІаккха къахьегама законодательства нормаша шийна беззаш бола болх хьахаржа, цхьаьнахьара хьа а ваьнна кхычахьа балха вахя, е Іаьржа болх, гІулакх делга дита а дита кхыдола общественно пайдане хІамаш леладе бокъо лу советски наха. ХІаьта къахьегама договор а оттадаь болх бе къахьегамхошта бокъо луш да законодательство. ЛаьрххІа цу гІулакха оттаьь я балха дІахьожабара формаш: предприятеша е учреждененша шоаш балха дІаэцилга; цхьана вІашагІ а теха болхлойи специалисташи балха дІахьожабелга; шийн къаьстача категорех бола гражданаш балха оттабелга. Цуща цхьана могийташ дац цхьацца бахьанаш а доахаш балха дІа ца эцилга. ХІаьта шийн безам ма-хилла договор доха а даь балхара дІавала законах бокъо йолаш ва моллагІа болхло.

ХІара къахьегамхочоа балха оттилга аттагІа хилийтара учрежденешкара, организацешкара, гражданашкара тайп-тайпара справкаш, характеристикаш, кхыдола документаш хьадехар санна дола ца эша бюрократически хІамаш дІадоаккхилга хьадийхад КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои. Цунца дуззалуш да ше раьза а волаш мара болхло кхыча балха дІахьожабелга къахьегама законодательства нормаша бокъо ца лулга, духхьал профсоюза фабрично-заводской е моттигерча комитеташа бокъо елча мара саг балхара дІаваккха а администраце бокъо йоацилга.

Гражданашта хьабе болх хилийтара гаранти еина Іац Советски къахьегама законодательство. Къахьегама низех планомерни рациональни пайда эцилга, дІанийсделга хилийтаза дарг ца хилара лоархІам а беш обществан болхлочуни хьаштий учет а лелаеш хІара сага шийн специальностах болх хилийтара гаранти лу цо. Керттерча даькъе вІашагІ а теха болхлой дІахьожабара оттаду къахьегама договораш нийсделча правовни нормий новкъосталца; къахьегама отношенеш хьахиларен специальни дешара заведенеш чаккхъяьхка къона специалисташ, болхлой дийша баьнача хьалхарча шерашка балха дІахьожабарен правови хьалий башхалониийи лардаца; цхьайолча моттигашкарчен халкъа боахама цхьадолча доакъошкарчеи болхлошта йолча льготашца кхоачашду из. Цу гІулакхаца ювзаенна я кагирхойи кхыйолча кхыча категорех бола къахьегамхойи балха дІанийбарах, общественни тІахьехама порядкащца балха дІахьожабара льготех, иштта балха дІаэцара специальни правилех, предприятешка хувцам барца болхлой мукъабалийтар бахьан долаш болхлошта луча льготех, балха говзал хувцарах йола нормаш.

СССР кердача Конституце проекта тІа белгалйоаккхаш я гражданий къахьегама бокъонаш нийса а йиза а кхоачашъяра йоля тешшаме гаранти. Цу тайпара цхьа гаранти чІоагІъяьй 58 статьяца. Нагахьа санка шоай бокъонаш телхаеш моттигаш хуле кулгалхошта паччахьалкхен органашкен общественни организацешкей жалоба язъе, судага гІолла деха, законах доаггІача тайпара шоашта хинна зе юхаметтаоттадайта бокъо я гражданий.

Гражданий къахьегама бокъонаши къахьегама законодательствои дизза кхоачашдара цахалдаш йоакхо ю Нохч-ГІалгІай АССР партийни, паччахьалкхен, профсоюзни органаша. Иштта къахьегаш хьахиннарех шеко йоацаш дика пайда боал. Цудухьа лакхлуш да кулгалхоша а иштта болхлоша, гІулакхерча наха къахьегама бокъоний нормаш лораелга. ДикагІа кхоачашду къахьегамах долча законаша дІадехараш.

Бакъдар аьлча, хІанз а кІезига-м хилац кулгалхой приказащца болхлойи гІулакхерча наьхен къахьегамах йола бокъонаш, балхара дІаваккхара а кхычахьа дІахьожавара а нормаш телхаеш йола моттигаш. Вайна ховчча тайпара Законодательствос кІоаргга къоастам беш я къахьегама договор дохадара йола бокъонаш. Иштта доллаше а цхьаболча кулгалхоша лерттІа теркам ца барца, нийса хетарца, дукхагІйолча хана правови бокъонаш ца йовзарца законах доацача бахьанашца балхара дІабоах болхлойи гІулакхера пахи. Цул совгІа, кІезига нийслац, законо лоархІаме дІадехар — профессиональни союза фабричи, заводской, моттигерча комитеташа хьалхе бокъо елча мара администраце шийн инициативагІа болхло дІаваккха йиш ца хилара лоархІам ца беш дола гІулакхаш. Законо дІадеха уж лелаш кхоачаш а ца деш къахьегама договор дохадар нийса дац. хІаьта къахьегама е производственни моллагІа дисциплина цо толхаьяле а юха балха дІаоттаве веза цу тайпара дІаваьккха болхло.

Цу тайпарча дешашка хьожаш йолча заседане дакъа лоацаш хила беза кхаьннех шийн дакъа моттигерча комитета членаш, балхара дІавоаккхар юкъе а волаш. Администраце цу гІулакха деш дола дехар дІаяздаь хилча нийсагІа хургда. Уж бокъонаш кхоачащ ца йича а балха юхаоттаве везаш хул балхара дІаваьккхар. Администраце дехарах ханна болх бе йиш йоацаши шера йоагІача отпускеи волча юкъах дІаваккха бокъо яц болхло.

ЛоархІаме гаранте оттаяьй кхалнаьхен кхийна балаиза болча наьхен къахьегама. Масала, берах хиларца е бер кхабарца дувзаденна кхалсаг балха дІа ца эца, алапи лохде бокъо лац законо. Администраце дехарах берах йола кхалсаг е цхьа шу даланза дола бер дола наиа балхара дІаяккха бокъо лац.

Барайтта шу даланза бола болхлой е гІулакхера нах, юкъара порядкаш кхоачашъярал совгІа, алхха кхенза барий гІулакхашта йолча районни (городской) комиссеша бокъо елча мара балхара дІабаха бокъо яц администраце.

Белгалдаккха деза къахьегамхой конституционни бокъонаш телхаеш хилча советски законаш чІоагІа къахетаме ца хилар. Профсоюза комитетагара бокъо йоацаш закон толхадаь а нов. Махаев балхара дІаваьккхавар «Грозгорпарикмахерские» директора С. С. Мутаева. Болх ца беш яьккхача ханна 205 сом хьа а доаккхаш судо балха юхаоттавир из. Предприяте кассера дІаделар ахча. Паччахьалкхен рузкъан хьурмат делга хьалловцаш закон толхадаьча нов. Мутаевна цу дерригача ахчана иск елар Заводской района прокурора. Судо йиза кхоачашйир из иск. Цу тайпарча искашца ахча кІал соцадир закон толхадаьча спортивно-технически клуба начальник волча Гончаровгара, Ачхой-Мартановски мехлесхоза директор волча Борижевгара, «Грознефтехимремонтстрой» треста СМУ-1 начальник волча Матвеевгара, кхыбарашкара.

Цул совгІа цабезамца бокъо йоацаш балхара къахьегамхой дІабаьха е балха дІа ца нийца кулгалхой уголовни бехктокхаме озаш а да советски законаш.

Гражданашта шоай къахьегама бокъонаш лорайра шерра торонаш еннай Советски законодательствос. Болхлой хьашташ кхоачашдара кІезига яц юридически гаранташ. ХІаьта царех эггара лоархІамегІа яр я Конституционни нормаш чулоацаш йола Керттерча Закона проект. Цо хьалда дІа а доаккхаргда къахьегама законаш телхаделга.

А. МОРОЗОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР прокурора заместитель.

БИБЛИОТЕКО—ЮРТА КЪАХЬЕГАМХОШТА

Вай берригача мехка санна Веденски районе а шерра ювцаш я СССР кердача Конституце проект. Чаккхъяьккхача семинарски заняте культура кхуврча болхлоша СССР кердача Конституце проект шерра йийца а йийца къоабалйир, района къахьегамхошта юкъе из ювцаргйолаш балха план оттайир.

Семинара доакъашхоша къаьстта теркам тІабахийтар **«Паччахьалкхено йоакхо ю общества духовни рузкъа лорадаран дебадараи, советски наьха культурни боарам лакхбара, цунах шерра пайда эцара. СССР-е чІоагІа могаду профессиональни искуствои халкъа художественни творчествои дегІаккхувлар»** яхача 27-ча статьяна. Доашхаш дийцар Советски Іаьдал латтача 60 шера Нохч-ГІалгІайчен а района я культурни вахаре хиннача доккхача хувцамех.

ХІанз района библиотекашка вІашагІъеххай мехка Керттерча Законахи советски хьисаперча вахарахи долча литературай выставкаш, кердача Конституце проект ювцаш газеташ тІа арайийна материалаш гульяьй.

Ялат чуэцача хана агитбригадашца цхьана библиотекараша алсамо болх бу кхашка, фермашка къахьегаш боахкарашта юкъе, тхьамка кхедеча участкашка кердача Конституце проект шерра йоашхаш.

Берригa организаторскии агитационно - пропагандистскии болх тІаберзабаь лелабу района къахьегамхошта исторически документ дІадовзийтараи хІара саг цуч лоархІамахи маІанахи дІакхетавараи. Уж аттагІа кхетаргболча оагІорахьа доашх СССР кердача Конституце проекта политически маІан, цун теоретически чулоацам бовзийт.

Цу тІа керттера теркам тІабохийт хІаране шийна тІадиллача балха гІулакха бехктокхам айбара, шерра дуви, социалистически яхьа лоархІамах, производстве хьалхалаттараш массанешта дІабовзийт. Чакхйоаха беседаш дика вІаштІехьъяхарцеи идейно-теоретически боарам лакха хиларцеи белгалбаьннаб Харачой юртарча библиотека заведующи М. Тураева, Махкеты юртара—Т. Агомерзаева, Беной кІотара — М. Ахаева, иштта кхыбараш.

СССР кердача Конституце проект ювцаш кхяшкеи фермашкеи къахьегачар предложенеш юкъейоалаю СССР Конституци къоабалъеши Коммунистически партеи Советски паччахьалкхеин чухьареи арахьареи политика дег тІара хьаллоацаши.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара накъадолхаш тайп-тайпара мероприятеш чакхъяха белгалъяьй библиотека коллективо. Уж ма-хулла дукхагІа нах юкъсоаши сакъердаме хургйолаши кийчъе хьожаргда тхо.

Х. ТАЙМАСХАНОВ,
Веденски районни библиотека заведующи.

ЖА ЛЕЛАДЕЛГА БОККХА ПАЙДА БА

Керттерча даькъе жа леладара лостам болаш я тха совхоз. Ер шу долалуш 30 эзар устагІа бар боахаме. хІаьта соахка цу хана 25 эзар мара бацар. Жа шин ферме леладеш да. ХІара ферме пхийтта бригада а йолаш.

СССР берригача къахьегамхошка яздаьча КПСС ЦК письмос дог гІоздаьккхача тха совхоза хьайбаш леладераша дика дІадоладир Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дуза юбилейни шу.

Доакъара кийчо, бакъдар аьлча, планагІа эшачул кІезигагІа яр соахка. Цу халача хьалашка, доакъара кхом а беш, хьоттамо торо елча ара доажа а деш, дика Іангара даьхар жа.

ЙоагІа кийчо а яь, толаме чаккхъяьккхар жа дахкара кампани. ПланагІа 100 Іаьхар болча хІара бІаь жийво юкъера лаьрхІача 110 Іаьхар бир. ХІаьта цул хьалхарча шера 103,5 мара баьбацар.

Мишта карагІдаьлар жа леладерашта укх шера соахкарчул дукхагІа йоахарий хилийта?

Іан кІала даха ялат, хьажкІаш чуийцача кхашка доажадаь жарч, осеменени е еза ха хьатІаэттача дика тоаденна, низ болаш дар. Царна зооветеринарни бокъонаша хьеххача бесса осеменени йир. Цул тІехьагІа халданза эша Іунал-деш леладир дахка ха хьатІакхаччалца.

Яьча йоаккхонга хьежжа бІаьннена юкъера цхьа устагІа мара Іаьхара ца бусаш. дехкар дерригa жарч. Тенна, низ болаш дар Іодаь Іоахарий. Йайха, сийрда кошараш кийчъяьяр уж леладара. Царга хьожаш, Іунал деш хинна нах а йоккха опыт Іоаяь бар.

Жа леладеча бригадашта юкъе цу хана яьржа хиннача яхье хьалхара моттиг Алиев Нурде кулгалдеча бригадо яьккхар. ХІара бІаь жийво 151 Іаьхар бир цу бригаде. ШолагІа моттиг яьккхача Муцагов Раше бригаде — 140, кхоалагІа хиннача Мамаев Мулиев бригаде — 120 Іаьхарг бир хІара бІаь жийво.

Лакхе цІераш яьха боккхагІбола чабанаш керте латтача бригадаша уж толамаш дахарах тамаш е ягІац. Дукха ха я уж кхоккхе а жа леладеш вола. ХІаьта нийслагІча пятилетка цхьа шу дІадахийтанзар царех хІаране жа дебадара а тха лаккхара а тІайийца декхараш тІехкхоачаш ца деш. Дуккхача хана денз хьаьнала болх барах массехказза белгалзаьккхав царех хьаравар Сийлен грамоташца, мах болча совгІаташца, медалашца.

Жа дебадара план кхоачаш ца еш цхьаккха бригада йисанзар укх шера а. Кастта новкошта тІехьара даха доладергда Іохарий. Дега тоам беш да, керда даьча Іохарех 99 процент гаргга жа лазар доацаш хьалкхеде жа леладерашта карагІдалар.

ХІанз хьажкІаш, кхыдола ялат чуийцача кхашка доажадеш осеменена яра кийчдеш да жерч.

Жа леладеча боахамий керттера дарех декхар да тха доакхилга. Хьалхе а йоагІаш йола кийчо ярах, ханнахьа дІа а болабаь, кхычарел хьалха чаккхбаьккхар тха боахама къахьегамхоша жа ларгара болх. Планал совгІа а долаш хІара устагІана тІера даьлар юкъера лаьрхІача 4,25 килограмм тха. Боахаме даьккхача дерригача тхан физически дозал 127768 килограмм хилар. Из да соахка хиннача 23 тонн дукхагІа. Паччахьалкхенна дІалуш, из тха дика хилар бахьан долаш, зачетни дозал 170,4 тонн лаьрхІа дІанийцар тхогара. ХІаьта совхоза жа леладераша социалистически декхар тІайийцадар укх шера паччахьалкхенна зачетни дозалах 140 тонн дІадала. Из а тІехкхоачашдир.

Из толам боккхаш къаьстта доккха дакъа лаьцар цІаьккха а Алиев Нурде, Муцагов Раше, Мамаев Мулиса бригадаша. ХІара устагІанна тІера юкъера лаьрхІача 6,3 килограмм тха даьккхар цар.

Тха даккхара план кхоачаш ца еш А. Хусаиновеи Д. Янгулбаевеи кулгалду бригадаш мара йисанзар. Бакъдар аьлча, из ишта нийсдалара бехк цу шинне а бацар: жа ларга доладале ши бутт хьалха мара хьайицаяцар цар уж бригадаш.

Планал совгІа тха даккхен из паччахьалкхенна дІадалеи торо хилар а да бригадашкара болх дика вІаштІехьбаккхарах хинна.

Фермашта юкъе яьржача яхье хьалха Тураев Муце кулгалдер я. Цу ферме хІара бІаь жийво 112 Іаьхар баьб. хІаьта хІара устагІанна тІера 5,6 килограмм тха даьннад.

Шоашта карагІдаьнначa дикача гІулакхех кхоачам а ца беш, кхы а лакхагІча толамашка кхачара низ ца кхобеш къахьегаш ба совхоза болхлой. Цар къаьстта теркам тІабахийтаб хІанз Іай чусоцадергдолча хьайбашта кийчо яра. Соахкарчул дукхагІа Іалашдаьд доакъар. Иштта, силос план 12,063 тонн йолаш — 15403 тонн, йол — планагІа 4966 тонн йолаш — 4090 тонн кийчъяьй. Тоъам болаш да ча а. Йол кхы а Іалашъе торо йолаш да тхо.

Листа, лакха тІаьнаьй буц буруны яхача гІомарий даьгІенашка Цига жа доажаларца йиш хургья тхога Іалашдаьча доакъара кхом бе. Лоацца аьлча доакъарага диллача продукци лох ца йолийташ жа Іангара даха йиш я совхоза коллектива.

Бакъда, доакъарий Іалашо дика яле а, вочa хьале я кошараш. 13 августе догІа а делхаш, ша а бетташ, геттара чІоагІа мух хьекхар тха жа долча моттигашка. Республика юрта боахама министерства вникалаш а болаш хьежача комиссе белгалдаьккхачох 556 эзар сомал совгІа зе хиннад совхоза. Керда хьа ца йича пайдана йоацача яьннай еттача кирпишкех яь кхоккхе кошара, нах чубаха массехк цІенош, н. д. Хиланза яргйоацача материалашца тхона новкъостал ца дой Іан замалахьа дукхагІдола жа, доахан чуоттаде моттигаш йоацаш юсаргья совхоз.

А. ЛУГАНСКИЙ,
Наурски района «Терский» совхоза директор.
В. ДЬЯКОВ,
керттера зоотехник.

Карабулакски химически реагентий заводе укх юбилейни шера арахецаш йола продукци эсала я аьнна цхьаккха рекламаци кхаьчаяц. ЦхьоалагІча категорех я укхаза ара мел хеца продукци. Кийч а яь дІайохьийтача продукцена юкъе цхьаккха тайпа брак ца нийсъялийтара даькъе ший декхараш тІехдика кхоачашдеш я лаборантка, комсомолка, лабораторе профорг Кушева Валентина Павловна. Цо продукцена еш йола анализаш дикеи тІехдикеи мара хилац. Иштта къахьегача Валентина Павловнана коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи еннай.

СУРТА ТІА: кийчъяьча продукцена анализ еш я лаборантка В. Кушева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Іан кийчо еш доахк

Октябра юбилейна хьалхарча укх деношка сихдаь доакъар Іалашдеш ба «Гудермесский» совхоза механизатораш. План тІеххоачаш а еш 1450 тонн йол, 365 тонн баьца витаминни хьоар, тІаккха планагІа йоагІаш йола 7500 тонн силоси, 300 тонн сенажи, 1000 тонн чаи Іалашдаьд цар.

Силоса моша хьажкІаш хьокхаш йолча кхаь отрядо шоайла яхь лелаю толамаш дикагІа хилийта гІерташ. Из болх беш хІанз 8 комбайн я, кхыйола техника йоацаш. Доакъар Іалашдеча хьалхле дІахецац бригадир Астамиров Хьамид керттe латтача отрядо.

Дийнахьара норма 60 тонн йолча 90—100 тонн хІаране йоаккхаш моша доакъар хьокх механизатораша Сайдалимов Хьумаиде, коммунисташа Магомадов Ширване, Солтанов Салауде. Комбайнаша хьокхаш дола доакъар техника ца социйташ силоса кІоагачу дІахьу шофераша Газабаев Іанде, Вагаев Нурале, Матиев Макале.

Моша силос ІотоІаеш ба трактористаш Стойчев Алексейи Кагерманов Хасмухьмади. Цу шинне балхага хьежжа хургья силоса дикал а. АВМ—04 яхача агрегатаца дийнахьа 8 тоннага кхоачаш витаминни хьоар доакхх Барбашов Дмитрен, Ганусов Александрен. НормагІа царна йоагІар йиъ тонн я.

Доакъар Іалашдеча хьалхле яьккхачоа карара кара тела ЦІе вымпел лу, хІаьта цар болх «молнешца», къахьегама листокашца буьц, ахчан совгІаташ тел.

Моша хьажкІаш хьекхаь яьлча кхы а 200 тонн сенажи, дуга чуийцача 800 тонн чаи Іалашдергда оаха доакъар. Цул совгІа, аьла лаьрхІа 100 гектара тІара йиазлагІа хьокхаргья люцерн. Чаца лаьрхІача, дерригa Іалашдаь доакъар фермашка хьатІаэзад.

Доакъар мелла Іалашдой а пайда бац хьайбашта йІайха помещенаш еце, цудухьа доахани хьакхарчи Іангаръяргйола помещенеш тоае доладеннад тхо укх деношка. Цхьайола базаш кІираш техан топпар хьаьхаи, иштта хьаьш тоадаьи яьннай. Цу балхашка хьожаш ва прораб Аздамиров Іабдул. ЦІенъеш атта а хІаьта хьайбашта паргІата а хургйолаш тоаю базаш гІишлонхоша. Эррига фермай помещенеш укх бетта кийча хургья.

Базаш чухьара цІенъелген хьайбашта хий меладелгеи механизаци яь да боахаме. Совхозе хьалъе а болх байта а лаьрхІа я автодоилкашца доахан деттаргдолаш йола комплекс. Из сихагІа хьалъяйтара чІоагІа оарцагІваьнпав керттера зоотехник Мишустин Анатолий.

Оаха лерхІачох, укх юбилейни шерарча Іай аьхки санна хьайбай продукци яккха йиш хургья «Гудермесский» совхоза къахьегамхошка.

С. ХАМИДОВ,
«Гудермесский» совхоза керттера агроном.

ШЕКАРА СВЕКЛА—МАЬХЕ КУЛЬТУРА

Укх деношка кепатеха арабаьннаб шекара свекла чуэцилгеи, дІа-юха хьолгеи, цунах продукци хьаелгеи Іалашдара кхы дІахо де дезарех бола КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи соцам. Вай мехка юрта боахама къахьегамхоштеи, партийни, профсоюзни, кхыйолча организацештеи укх шера шекара свеклаш дикагІа хьалкхеяра балхаца карагІдаьннараш белгал а доахаш, уж хІанз чуэцара кампанеца дувзаденна декхареш оттаду цу документо къахьегамхошта хьалхашка.

Партеи правительствав иштта цун беча теркамо хьагойт, из культура вай халкъа боахаме мел лоархІам болаш я, из дукхагІа хьувкъаергйола болх мел чІоагІа эшаш ба. ТІаккха мишта лел республике свеклаш дукхагІа яхареи цунах хула продукци дукхагІа хьаяреи гІулакхаш?

Укх шера вай республике дІайийнай 9140 гектар свеклаш. Уж дІаера болх йистебаьлар 18 апреле кхоаччаш, хІаьта 25 мае денз дукха ца эшаш массанахьа а оасар деи нийлхйен болабелар. Дукха колхозаши совхозаши 15-ча июнага — агротехнически дикагІйолча хана — йистеяьлар из болх баь, хІаьта цхьадолча боахамаша беттал а совйоаккхаш йІаьхйир из болх бу ха, цхьадараша оасар делгеи нийлхйелгеи вІалла дола а данзар.

Иштта, «Гойтинский» совхозе хьалхара оасар данзар 8 гектар кхайна; нийлх ца ярах яйра «Самашкинский» совхозе 10 гектар свеклаш; иззамоча бахьанагІа 15 гектар яйра «Джалка» совхозе. Геттара кхераме хьал эттад «Автуринский» совхозе. Совхоза кулгалхойи специалистийн мелал бахьан долаш дІайийнача 1060 гектарах 178 гектар свеклаш яйнай цига, цул совгІа геттара чІоагІа оасар даьнна 70 гектар а я.

Республике гІолла балха итог йича гуш да, шекара свеклага теркам лаьгІбеннилга, вай кадрай цу балхацара дисциплинен бехктоккхами лохбеннилга, боахамий кулгалхой из культура хьалкхеелга промышленни ларда тІа даккха гІертаи боацилга.

Хьалха латтача прогрессивни хьисапе свеклаш чуэцаргйола, е уж иштта чуэца йиш хулийтаргйола гІулакх юхадетт из культура гектарникашта дІателаро. Свекла хьалкхеярцеи чуэцарцеи дувзаденна дола балхаш дукхагІча даькъе кулгашца деш хиларо свеклаша хьалуш бола пайда кІезига а хулийт, хІаьта царга шоашка дІабода мах лакха а хул.

Механизированни звеной балхашта массаза а теркам тІалоаттабе беза; йиш яц свеклаш дІаювши чуэцаши йола дуккхача маьха техника дІахо кулгалхой бехкагІа сецаь лоаттае. Дуккхача боахамаша доккхий зенаш ду шоашта свеклаш чуэцара балхаш дІаьхдарцеи уж ханал хьалха хьаяха йолаярцеи.

Хьалха латтача боахамий опыто хьагойт, массанахьа свеклаш чуэца йолаяра дикагІйола ха вай зоне 10—15 сентябрь йолга. Цу ханал 15 ди тІехьа-хьалха даларо 25—30 центнер овлашта зе ду боахама, свеклай «шекарал» дов 1—1,5 процент. Элаш яь лоаттаеш хилча, хьалха хьаяьха свеклаш сихагІа тал.

Иштта мара хилийта йиш йоацаш да хьаьлха свеклаш кхай тІа дукха ядилга. ДоаггІаш дола хьалаш а доацаш, йоадаяьча свеклай дильагІа дакъа дозал дов 10 дийнахьа. Соахка каст-каста нийслора хьаьккха свекла кхай тІа дукххача хана уллаш, автотранспорт цу балха йоаггІача бесса ца лелаеш, къаьстта а бийсана.

Шекара завода ков йоассаярга хьежаш автомашинаша 4—5 сахьат доахаш, цу балха эшача механизмех ахаш болх беш йоацаш моттигаш а хилар. ХІаьта заводерча 6 таразах кхоъ мара болх беш доацаши из бахьан долаш 150 совгІа машин цхьатарра хьежаш латташи ханаш а хилар. Свеклаш дІанйеча пункта болхлой бехка шекара свеклай дикал нийса ца увттаеши, иштта тараза тІа озача хана нийса ца озаши моттигаш хилар.

Шекара завода кулгалхошен специалисташен уж гІалаташ укх шера хургдоаца хІама де деза.

Свеклаш дІаювш долча боахамий специалисташтен кулгалхоштен дика довз уж дикагІа хьувкъаяран сихагІа чуэцаран де деза балхаш. Бакъда, доаггІача бесса уж хьадара тІера хилац. Цудухьа цІаьхха а цар теркам тІаберзабе безам ба са ер къамаьл доладеш вай боалабаьча КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцама.

Вай республика укх 10-ча пятилеткаха хІара шера 190—200 эзар тонн шекара свеклаш яха езаш я, цудухьа хургболча хьузакъамз лард хІанзехьа а кийчъе еза. Сенгара йолалу из?

Свеклаш дІаювча районашкен боахамашкен (вай республике) тІеххьарча шерашка март бетта, уж дІае йолаеча ханна, хеража доладу царна лаьрхІа дола кхаш. Укх шера Назрановски, МагІалбика, Гудермески, Шалински, Ачхой-Мартановски районашка дуккхача боахамаша март бовча ханна къоастайир свеклаш дІае моттигаш. Цу сихало нийсдалийтар свеклайл хьалха цу кхашка хинна культураш — хьажкІаш, гидуарганш, кхыметтелгина лаьрхІа йола баьца даарий культураш а хинна кхаш къоастаделга. Бахьан из долаш свекла дІае оахам кийчдара агротехника телхайир, дуккхача кхашка минеральни а органически а удобренеш тассанзар.

Боахамий кулгалхошеи специалисташеи ханнахьа йоакхо ца еш дисар свеклаш дІае, цунна гІулакх де эша техника Іалашъелга, из культура хьалкхеергйола болхлой хьалхе къоастабелга.

Цу бахьанах цІаьхха дІае йийзар свеклаш «Назрановский» «Лермонтовский», «Горец», «Гойтинский», «Искра», «Шалинский», «Джалка», уж жамо кхыйолча а совхозашка.

Дуккхача боахамашка кІезига хьувкъамаш хул свеклай. Цун хьалхара бахьан да «севооборота» юкъе из дІаюв ха (моттиг а) харцахьа къестаелга, чІоагІагІа эшаш дола (зяблеви) оахам дика ца кийчделга. Дуккхача шерашка даьча тохкамашен балха практикои хьахьекхад: свеклаш дІаюв кхаш — цул хьалхагІа Іан кІал дув кІаи мукхи хиннараш долга. Уж культураш хьалха чу а эц, тІаккхе цул тІехьагІа удобренеш тассен, ханнахьа оахам кийчден, цунцара тІоадали кхачан хІамилгаши соцаеи, хІаьта дикагІа йоархІашцара къовсам дІабахьеи торо а хул.

Керттера дола (зяблеви) оахам кийчделга шин тайпара ду: ахкан-гуйран хана — тІехнахьара тІоанаш цамца а даьхе, тІехьадаха кІоарга оахам деши; хІаьта ах-пара хьисапе — хьалхагІа кІоарга оахам а дийя, цул тІехьагІа тІехнахьара тІоанаш цамца доахаши, тІаккха тІехьадаха тІехига оахам деши. Хьалхарча хьисапе лаьтта кийчду кхоачам хилал йоачаш ца хулача зонашка, шоллагІча хьисапе — кхоачам болаш тІоадал хулача зонашка.

ДукхагІдолча боахамий специалисташа цу рекомендацеех боаггІа пайда эцац, зябь оах хьалхагІа вІалла кхай тІа лущени а ца еш, регулировка яйзеи пхьаьдаш йоацашн долча нохарашца — гектараш хилча сагота а боацаш. Кхашка тассац боаггІача боарамагІа кхо, минеральни удобренеш. Масала, Шалински районе 1976 шера свеклаш дІаювча кхашка цхьан гектара лаьрхІа 13,8 центнер мара минеральни удобренеш тассанзар, ерригача республике гІолла лаьрхІача 17,6 центнери боагІаш бола боарам — 18 центнери болашшехь.

Республикерча цхьаккха а боахамо тассанзар свеклашта лаьрхІача кхашка кхо. Иштта мара терко янзар цу балха укх 1977-ча шера а. Малгобекски района совхозаша хІара гектара лаьрхІа 3 центнер минеральни удобренеш тессар, Гудермески районе — 10 центнер совгІа, хІаьта Шалински района боахамаша — 11,7 центнер тессар. Иштта «терко» йир цу балха «Джалка» совхозе, Куйбышева цІерагІча колхозе, «Автуринский» совхозе, XX-ча партсъездеи Ленина цІерагІчеи колхозашка, кхычахьа.

Таханарча денга массанахьа а, свеклаш дІаювча боахамашка, гурахьа дийна ялаташ чуийца даьннад, бакъда свеклашта лаьрхІа оахам делга хІанза а доаладаьдац, нагахьа доладаьча а во ду из. Масала, «Гойтинский» совхозе кхай тІа дисковаии яьц, хІара гектара лаьрхІа 120 кг мара удобренеш тессаяц — эшачул 12—13-зза кІезигагІа; «Джалка» совхозе оахаш латта зябь пхьаьдаш йоацача нохарашца оах, галаш юс оахамаца. Низ болча ДТ-54 маркагІа йолча тракторо 3 нух мара техкадац, корпусах диъ доаллаш хила дезача.

Дуккхача боахамашка свеклаш дІаера хий декха лаьттаи къестадац цар тІа уж дикагІа хьувкъаргйоллаше. Боахамий кулгалхоша кІезига теркам бу свеклашцарча халача балхашта механизаци яра. 1976 шера КС-6 яхеи БМ-6 яхеи свеклаш чуэца 20 комплекс болх ца беш лаьттар. Цу машинаш тІа болх бара шоай практически опыт яц боахамий механизаторий, хІаьта юрта боахама Министерстваи «Сельхозтехника» республикански объединенеи специалисташа доагІа новкъостал а дац царна.

Свеклаш дІаювча боахамашта хьалхашка тахан латта декхар да минеральни удобренеша, кердача техникаи гидросооруженешеи, агротехника кердагІча приемаша хьабала йиш йола пайда царех хьаэцар. Цунца мара кхоачашдулургдац партеи правительстваи юрта боахама къахьегамхошта цу хьакъехьа хьалхашка оттадаь декхар.

С. АКАЕВ,
Нохч-ГІалгІай АССР юрта боахама министерства воккхагІвола агроном.

КАЗАХСКИ ССР. Сихха дегІаухаш латт дуккха отраслаш йола юрта боахам. Совхозаши колхозаши Іалашъяьй вай ханарча техникаца. Боккха теркам тІабохийт эрий даьла лаьтташ карадерзадара, ялат дукхагІа хилийтара, материально-технически база дІахо а тоаяра. Укх пхе шера юрта боахама продукце объем шера юкъера лаьрхІача 14—17 процента дегІайоагІаргья.

«Совхоз-соний беш» — иштта оал Кустанайски областе эрий даьла лаьтташ карадерзадеча хана Іойиллача Мичурина цІерагІча совхозах. ХІанз теша хала да ткъо шу хьалха укхаза маьлхо йокъаяь шаьра арепаш хиннай аьлча.

СУРТА ТІА: совхоза центральни усадьбе.

В. ДАВЫДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КХОАНА—МЕХКДАЬТТАИ ГАЗОВИИ ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ЕРРИГСОЮЗНИ ДИ

КОТАЛОНГАРА КОТАЛОНГА

Советски мехкдаьттахошеи газовикашеи кхоана дездергда шоай профессиональни цIей — мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой Ерригсоюзни Ди.

Мехкдаьттахошеи газовикашеи, берригача советски наха санна, массане а хьал а лоац къоабал а ю КПСС ЦК майски (1977 ш). Пленума решенеш, КПСС ЦК Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад, коммунистически идеяш бухсоцпаш котъяргхиларах, советски наьха ваахара хьал-торо айяра, Даьхе дIахо дегIайоалаяра, лаьттан тIа машар Iалашбара йоахо ярах хьалйиза йола СССР кердача Конституце проект. ЧIоагIа дегаш айденна тIаийцар цар СССР Лакхехьарча Совета ялхлагIча сессе итогаш, КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Леонид Ильич Брежнев СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжар.

Мехка мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой шоай цIейга кхаьчаб дог гIоздаьнна, 1977 шу чакхдаккхарах, пятилетка дIахорча шерашка бергбола болхи керттера декхар — 1980 шера газови конденсат юкъе а йоагIаш 620—640 млн. тонн мехкдаьттеи 400—435 млрд. кубически метр гази йоаккхилгеи Iалашдар тийша хургхилар чIоагIа кхетадеш. Цо дIадех Iилманиеи техникаиеи карагIдаьнар сихха производствана юкъедоаладар, берригача балха эффективности дикали айяр. «Эффективности дикали хьдда айяра экономика дерригa доакъош, хIара министерстваи предприятеи болх тIаберзабелга — из, новкъостий, хIанз эггара лоархIамегIа дар», — белгалдир КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК-с парте XXV съезда яьча Отчетни доклада тIа.

Укхаза ювцар мехкдаьттаи газовии промышленность а я. Из дегIайоалаеча шоай дакъа юкъедахьа гIерташ дукха балхаш ду Нохч-ГIалгIайчен — мехка мехкдаьтта доахача къаьнагIчарех йолча района мехкдаьттахоша.

1893 шера 6 октябре Старопромысловски районе 131 метр бурув техача скважина чура низ бола кIеж техар. Цу тIара дIадоладелар Нохч-ГIалгIайчене мехкдаьтта промышленность хьаелга. Грозне баьхкар дукха предпринимателаш, къаьстта кхыча мехкашкара, шоашта пайда баккха лерхIаш. Эггара гIожагIча хьисапе даха баьлар уж мехкдаьтта.

Вай мехкдаьтта промышленность бокъонца дегIааха йолаелар Сийлахь-боккхача Октябрал тIехьагIа. Советски правительства декретагIа 1920 шера национализаци йир цунна. Къонача Советски пачхьалкхенна хала йолча цу хана В. И. Ленина ха корайоагIар мехкдаьтта промышленностера хьал довза а из дегIайоалаяра де дезар де а. В. И. Ленина указанегIа 1920 шу долалуш опыт йолча организатораша И. В. Косиора, Н. Ф. Гикалое, С. М. Гапшина боккха болх бир бохабаь Грозне мехкдаьтта боахам сихагIа юхаметтаоттабара тIаберзабаь.

Хьалхарча пятилеткай шерашка Нохч-ГIалгIайчен промыслашка электрификаце ларда тIа овлан тIара реконструкци е йолалу мехкдаьтта производства ерригача технически базана. Ударни бурув тохилга метта кхесташ бурув тохилга юкъедоаладу. Баку мехкдаьттахоща цхьана грозненцаша хьадда болх бир мохк доагорца Iалашбеш. 1930 шера даькхар 7 миллион тонн Iаьржа дошув — мехка даьккхачох 38 процент. 1931 шера Даьхено боккха мах бир вай мехкдаьттахой турпалча къахьегама: «Грознефта» лу Ленина орден.

ТIехьагIа МагIалбике, Горагорске, Новогрозне, кхычахьа хьаелл дукха мехкдаьтта доалла моттиrаш.

Сийлахь - боккха Дай-мехка тIом болча шерашка Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахоша турпалча Советски Эскара нахалдаш доагор, даьтташ лоаттадир. 1942 шера феврале «Грознефта» хьалха латтача коллективех цхьаннена — «Малгобекнефта» шоллагIча промысла коллективана пачхьалкхен план тIехкхоачашъярахи фронта хьинаре, гIо дарахи Ленина орден елар. Цу хана СССР орденаши медалаши елар мехкдаьттахой йоккхача группана.

ТIом чакхбьаьначул тIехьагIарча пятилеткай шерашка доккхий хувцамаш хиннад вай мехкдаьтта промышленносте. Буровикашка кхоач низ бола бурувой насосаш, цементировочни агрегаташ, турбобураш, боккха мухь хьалъийбу металлически буровой вышкаш, бурув Iочуухийташ а хьалдоахаш а йолча операцешта автоматизаци механизаци ю установкаш. Мехка массарел а хьалха йоккхаблочни буровой вышкаш хьалъе, сихагIа бурув тоха болабелар Грознера мехкдаьтта лехараш. Цу дерригие а 1946—1956 шерашка Iалашдир бурув кхозза сихагIа тохилга.

Бакъда карагано - чокракски отложенеш дуккхача хана кара эрзаярах, царпа дуккха хий чудеттаро 50-гIа шераш юкъе кхаьччача мехкдаьтта кIезигдаларга дигар. КIоаргача мезозойски отложенешка мехкдаьтта лаха дезаш дар. Дуккхача геологаша, бурувдеттараша - тохкамаш дераша, болхлоша, специалисташа хьийгача къих беркат даьлар. Цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш болх бе йолаялийта яьлар лакхадебитни кIеж етта мелови скважинаш. 1956 шера Карабулак-Ачалукски майдан тIа № 16 йолча кIоаргача скважина кIеж техар.

Цул тIехьагIарча шерашка низ бола кIеж техар Вознесенски майдан тIеп Али-Юртен. ДIахо лаккхера мелови мехкдаьтта даьккхар Хаян-Корте. Эльдарово, Орлинни, Ахлово, Старогрозненски, Серноводски майдаш тIа. 1965 шера лоархIаме хIама хилар: Малгобек-Вознесенски майдан тIа лохерча мелара даьккхар мехкдаьтта, хIаьта Заманкула районе— кхы лохегIа доалла древнеюрски отложенешкара.

Мехкдаьтта доаха промышленность цу хана дегIайоалаяра юкъе хоалуш дакъа дихьар СевКавНИПИнефта, Грозненски мехкдаьтта института Iилмаи болхлоша, «Грознефтегеофизика» треста, «Севкавнефтегазстрой» объединене, Къилбаседа - Кавказски магистральни мехкдаьттапровода управлене болхлоша. Цар новкъостаща объединене мехкдаьтта доахача предприятешка дукхагIа балха юкъейоалае болабелар эксплуатаце шоллагIа методаш, мехкдаьттеи гази цхьана хьагулдара а дIаахийтара а лакханапорни системаш.

Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахошка кхоач низ бола буровойш, цементировочни агрегаташ, турбаш, фонтании арматура.

ХIанзарча низ болча техника гIонца 1956—1972 шерашка хьайийллача а болх бе йолаялийтача а кIоаргача мезозойски отложенеша Iалашдир мехкдаьттеи гази яккхара боарам дикка айбелга.

ХIаьта а 1973 шера деиз карагано - чокракски моттигашка доалла а лакхацамелови а мехкдаьттеи гази кIезигдала доладелар.

«Грознефть» объединене мехкдаьттахошта хьалхашка хIанз латта декхар да мехкдаьтта кIезиглулга соцаде а хьайоаха углеводородни бедал алсамъяккха а. Из толаме чакхдаккхара дерригa хьалаш долаш да: йоккха говзал йола кадраш, хIаьта керттердар — Нохч - ГIалгIайчене тоъал дукха мехкдаьттеи гази йоалла моттигаш.

Мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой Ерригсоюзни Ди Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене коллективо дезду къахьегама толамашца — мехкдаьтта даккхара ах шера план 101,7 процент, газ — 100,9 процент кхоачашъяьй. Шоай социалистически декхараш кхоачашдаьд «Грознефтегаз» ерригача НГДУ, НГУ, бурув деттача балхий управленеша.

«Грознефте» шерра ювцача Конституце проекта тIа белгалдаь да: СССР хIара гражданина декхар да дуккхача къамий пачхьалкхен къамаштеи народносташтеи юкъера доттагIал чIоагIде. КIезига масалаш дац из кхоачашдеча оаха тхоашкара дакъа юкъехьош. «Грознефта» доттагIлен новкъостал ду Грузе мехкдаьттахошта. ХIанз вежарашха йолча цу республике болх беш я 11 буровой бригада, скважинашта капитальни ремонт ю бригада, транспорта дукха болхлой, гIишлошъераш, монтажникаш. ДIадахача ах шера бурув деттача балхий Карабулакски управлене скважинай проходчикаша Грузе промысловикашта дIаеннай лакхадебитни шиъ скважина, дIалуш я кхы а шиъ.

Республика мехкдаьттахоша дика кхетаду шоашта хьалхашка латтача декхарий лоархIами уж кхоачашделга хало хургдолгеи. Геологотохкамий балха эффективность айяна яргъяц; дуккхагIа перспективни йолча, мехкдаьтта доаллилга бакъдаьча — Правобережная, Ястребиная. Октябрьски, Къилбаседа-Малгобекски майдашка хьагулде деза бурув тохара дола низаш. ХIаьта иштта сихде деза Червленная. Алпатовская, Калиновская, Моздокская яхача майдашка мехкдаьтта доалла моттигаш лохилга. Хьалха а санна, тха керттера лостам лакхерча юра подсолевой тIоа болча мехкдаьттен гази лахар. Подсолевой юрана 5500 — 7000 метр бурув тохара балхаш дара объединене хIанзе а хьанйеш я БУ-200 яха установкаш.

Карагано-чокракски скважинашкара мехкдаьтта гулдара герметизаци яра даькъе хьалхара гIа баьккхаб. Арахецача «Спутник» яхача замерни установках пайда а эцаш, «Старогрознефть» НГДУ цунна реконструкци яьй вай хьалашка мегаргйолаш, хIанзе а хьаяьй 15 скважина чура мехкдаьттен гази хьачутела хьалхара герметизировании опытни участок.

«Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» КПСС ЦК баьча соцама жоп луш объединене коллективо вай республике дIайолайир Сийлахь - боккхача Октябра юбилейна дяха ма-доагIара накъалахара, иттлагIча пятилетка шоллагIча шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тIехьара социалистически яхь. Из гIулакх хьаллаьцар КПСС обкома бюрос. «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа социалистически яхь вIашагIйоллара тIехьа боккха болх бу. Планаши социалистически декхараши толаме кхоачашде гIерташ объединене коллективо хьаллаьцар «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний почин.

ТIаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдеш да. 1977 шера хьалхарча кварталe лелаяьча социалистически яхьа итогех «Грознефть» объединене коллективана еннай мехкдаьтта промышленноста Министерстваи мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой профсоюза ЦК-и карара кара тела ЦIе байракх. Объединене коллектив республикански Сийлен улга тIа яьккхай. Цунна дуккхазза тийннай КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракхаш.

Укх деношка Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене мехкдаьттахоша кхы а шерагIа йоаржаю планаши социалистически декхараши кхоачашдеча доккхий хьокхамаш дахара тIехьара социалистически яхь, Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара баха ма-боагIара накъабаха гIерт уж.

Р. ХАЧАТУРОВ,
«Грознефть» производственни объединене керттера инженер.

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТ

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача цIейна сийленца накъабахара «ХIара балха денна—дикала Знак», «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача химикийи ростовчаний инициативагIа шерра социалистически яхь йоаржаьй, «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Яхьо кердача къахьегама толамашка кхувл уж. Цудухьа дика къахьегама совгIат кийчдаь пакъабаьхкаб мехкдаьттаи газовии промышленноста мехкдаьттахой Ерригсоюзни дезача цIейна. Мехкдаьтта даккхара бархI бетта план 26 августа кхоачаш а яь, планагIа лаьрхIачул совгIа цар даьккхад 24100 тонн мехкдаьтта. Продукци маьхала яккхара пачхьалкхен план 101,7 процент кхоачаш а еш, заданел совгIа маьхала яьккхай 239 эзар сом мах бола товарни продукци. Укх шера бархI бетта лаьттан ченашкара даькха «Iаьржа дошув» 2,8 процент дуккхагIа хиннад соахка цу юкъа даьккхачул. Иштта толамаш дахарах «Горскнефть» НГДУ коллективо хIанзлехьа тIехкхоачашдаьд ше укх юбилейни шера тIаийца социалистически декхараш.

«Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара» хьакъехьарча КПСС ЦК соцама жоп а луш тха мехкдаьттеи гази йоахача управлене болхлоша хьинар кхо ца деш къахьег цу дезача цIейна къахьегама совгIат кийчдара. Яхье баьннараша гучаяьхай производства эффективность лакхъяра йола керда торонаш, дукха балхаш даьд Iилманеи техникаиеи карагIдийннараш, дикагIйола опыти технологии производствана юкъекхувлаш, производства культура лакхъеш, къахьегам кхетампа вIаштIехьбоаккхаш, кхомбара тIехьа къовсам лоаттабеш, къахьегамеи производственни дисциплина чIоагIъеш. Цудухьа дикка тоаденнад тха коллектива дерригa технико - экономически хьокхамаш укх юбилейни шера. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 4 процент тIехкхоачаш а еш, цун чотах даьккхад планал совгIа мел даьккха мехкдаьттеи гази. Мехкдаьтта тIоанашта низ тIалоаттабара, хий скважинашка чуахийтара задани 103,1 процент кхоачашъяьй. Из бахьан долаш а дикка совдаьлар скважинашкара хьадоагIа мехкдаьтта. Укх шера чакхъяьхача геолого - технически мероприятеша 11 эзар тонн мехкдаьтта тIаккхетийтар. ХIаьта чакхъяьккхача 17 организационно - технически мероприятеторо хилийтар 590 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхое.

Мехкдаьтта дуккхагIа даккхара лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лоац скважинашта лаьттан кIалеи капитальни ремонт еча цеха коллективо. ДIабахача август бетта дуккхача хана денз ремонт ца еш лаьттача № 53 йолча скважинана капитальни ремонт а яь болх бе йолаялийтар цо из. Цул тIехьагIа дийнахьи буси 160 тонн мехкдаьтта дала йолаелар скважина. Цига белгалъяьнна дика къахьегаш я скважинашта лаьттан кIала ремонт ю мастера В. К. Лукьянова кулгалду бригада. Хьалхарча ах шера республикерча бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а хьожаеш, цунна еннай «Горскнефть» НГДУ карара кара тела ЦIе байракхи 800 сом хьалхара премии.

Производства эффективность лакхъяра тIагIертта къовсам а лоаттабеш хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба мехкдаьттахой Ю. И. Исаев, А. В. Ивакин, А. И. Ширяева, Н. Боровлев, А. Шабуев, бурувдеттар Н. Дорофеев, кхы дукха бараш.

Е. ИВАКИНА,
«Горскнефть» НГДУ планови отдела начальник.

Укх юбилейни шера тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачаш а деш Октябра 60 шу дузача цIейна сийленца накъабахара шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Октябрьнефть» НГДУ скважинашта лаьттан кIалеи капитальни ремонт еча бригадаша. Цу яхье хьалхара моттиг яьккхай Ноговиков Николай Сергеевич керте латтача бригадас. Пятилетка тIеххьарча шера чотах къахьегаш я из. Октябра 60 шу дузача денга ихе шера задани кхоачашъе лерхI цо. Иштта къахьегаш йолча цунна «Октябрьнефть» НГДУ хьалхара моттиг а хьожаеш карара кара тела цIе вымпели ахчан премии еннай.

Шоай декхараш массаза тIехкхоачашдеш хиларца бригаде белгалбаьнна ба операторaш Г. Бикмухамедов, Э. Сафиев, оператора гIонча А. Коротков, тракторист-машинист А. Волков, тракторист В. Цатуров, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) оператор Г. Бикмухамедов, оператора гIонча А. Коротков, оператор Э. Сафиев, тракторист-машинист А. Волков, тракторист В. Цатуров.

И. ПЛИЕВА сурт.

ШИН ШЕРА ПЛАН— ХАНАЛ ХЬАЛХА

Хьалхашка оттадаь хинна декхараш толамца кхоачашдарца къаьстта дегагIоз хинна дезду укх шера мехкдаьттахой цIей тха бригадерча бурув деттараша. Из кхетош а да. Тха вIаштIехьдаьннад МагIалбикерча бурув тохача бригадашта юкъе эггара хьалха иттлагIча пятилетка хьалхарча шин шера бурув тохара декхараш кхоачашдаь даха.

Ераш да цхьадола таьрахьаш. Пятилетка хьалхарча шин шера планагIа 4 287 метри тIаийцача социалистически декхарех 4350 метри бурув тоха дезаш яр бригада укх шин шера. ХIаьта бригадерча мехкдаьтта лехараша ханал хьалха кхоачашдаьд шин шера декхараш. 4472 метр бурув техад 29-гIа август тIаккхоачаш. 200000 сома пачхьалкхен рузкъа кходаьд оборудованех бизза пайда эцар, хIамашта, электроэнергена кхомбар бахьан долаш. ТIехкхоачашдаьд кхыдола техникоэкономически хьокхамаш а.

Ше-шегIа хьахиннадац уж толамаш. Царна парде латт бригада ерригача коллективо ткъаь бетта хьинар кхо ца деш хьийга къа, лаьттан ченаш техкараш шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара оарцагIбоахаш бригадерча партийни, профсоюзни группаша хIара дийнахьа баь болх.

Къаьстта дог гIоздаларца дIадоладир оахе юбилейни шу. Пятилетка хьалхара шу пачхьалкхен план а тIаийца хинна социалистически декхараш а толамца кхоачашдеш чакхдаьккхадар. Укх шера Къилбаседерча МагIалбике кердача 945 скважине бурув тохилга дIадоладе дезаш дар тхо, мела лакхерча тIоанашка мехкдаьтта лохаш.

Оттаяьча графикал хьалха а лакхара дикал йолаш а чакхдаьхар кийчон балхаш кердача моттиге. Берригача болхлошта дIайовзийтар геолого-технически наряд. Тхоай торонаш а лаьрхIа социалистически декхараш тIаийцар. ХIара смена, болхлочо кхоачашде дезар хоадамболлаш белгал а даь дIадоладелар тхо кердача скважине бурув тоха.

Юххьанца денз дика дIадолхар гIулакхаш. Хьалхарча кхаь бетта оаха бурув техар 565 метр. Дукха хIама ца эшаш шин квартала план яр из. Шоай низах бIубелар мехкдаьтта лехарий. Царна дикагIа бIаргагора болх кхы а сихбара йола торонаш. Царех биззагIа пайда эца а лаьрхIар.

ЧIоагIа дегаш гIоздаларца тIаийцар бурув деттараша «Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дизарах» бола КПСС ЦК соцам. Цунна жоп а луш керда доккхий социалистически декхараш тIаийцар бригада коллективо — Октябра 60 шу дузача цIейна иттлагIча пятилетка хьалхарча шин шера декхараш кхоачашдарца накъяха. Иштта соцам бир оаха укх шера 6-ча апреле бригадерча берригача болхлой собране. Ритмично болх дIабахьа декхар оттадир хIара сменана, хIара болхлочоа хьалхашка. Лакхехьа ма-аллара, уж керда социалистически декхараш а сийленца кхоачашдаьд бригада коллективо. Кердача скважине 4001 метр бурув техад хIанзлехьа, тIаийцача декхарех дерригача шера 3850 метр хиннача.

Мишта вIаштIехьдаьннад бурув деттарий иштта толамаш даха? Укхаза эггара хьалхарча моттиге латт бурильщикаш лакха говзал йолаш хилар, ерригa коллектив барт болаши вIаши гIо деши хилар. Бригадерча керттера бурильщикаш 7—10 шера болх беши цхьана дуккхача скважинашка бурув техаиба. ВIаши дIа-хьа хувцабенна моллагIа болх кхоачашбе йиш йолаш ба цар гIончаш а. Цудухьа моллагIча бахьанах саг хьа ца воагIаш висача балха хьовзам хилац тха.

Балха декхараш кхоачашдеча хьинаре дакъа лоац бригадерча рационализатораша а. ХIанзлехьа пхи рацпредложени еннай цар, социалистически декхарех кхоъ хиннача. Шишша рацпредложени еннай бурув тохачун гIонча А. М. Алиевеи слесара А. И. Петрекеевеи.

ЛаьрххIа лелабу бригаде хIамашта кхомбара тIехьара къовсам. Къаьстта дукха мах болаш я утяжелителаш. Цудухьа маркхал беча хана химлабораторе новкъостаца эггара дикагIа а дарегIа а йола рецепт лох бригаде. Бурув тоххашехьа Iалашду маркхал эшшача параметрех хулийтилга. Из бахьан долаш материала кхом баь ца Iеш, ха а кхою. Масала, хьалха маркхал кийчбора дийнахь-бус, хIанз из болх цхьан сахьата кхоачашбу. Бригаде бизза пайда эц регенераци яь юхаметтаоттабаьча маркхалах а. ЧIоаггIа теркам тIабахийта леладу электроэнергена, хина кхомбара гIулакх а.

Коллектива толамаш даха гIо ду дика вIаштIехьъяьккхача социалистически яхьо а. Укх шера из лелаю «ХIара балха денна — дикала Знак!», «Улув

цхьаькха а тIехьавусар ма хилийта!» яхача девизех. Социалистически яхье хьинаре дакъа лоац ерригача сменаша, берригача болхлоша. Баьчa балха лоархIам бу хIара дийнахьа. Бетта яхье котбаьннараш совгIаташца белгалбахийта УБР дIачулу. ХIаьта цига квартале дикагIа хьокхамаш даьхараш та «ДикагIйола смена», «ДикагIвола болхло» яха цIераш а тохи, ахчан совгIаташ а ду.

Социалистически яхьа дика кулгалду бригадерча партийни а профсоюзни а группаша (партгрупорг М. Ж. Дзейтов, профгрупорг А. И. Петрекеев). Профгрупорго дакъа а лоацаш партгруппа собране ювц бетта баьча балха итогаш эггара хьалха. Укхаза къоастам бу толамий а кхоачамбоацарий а, белгалдоах кердача бетта кхоачашде деза декхараш. Лоацца аьлча кийча, массайолча оагIорахьа техка дешаш оттаду партгруппа бригада болхлой юкъарча собране. Цудухьа партгруппа лаьрхIар коллективо хьал а лоац.

Болх беча хана бурув тохачун, цун гIонча, кхыча болхлочун нийсденна цхьаькха а гIалати кхоачамбоацари дисац лаьрххIа партгруппе ца дувцаш а де доагIар ца деш а. Цо чIоагIъю бурув деттарий къахьегама а балха а дисциплина, лакхбу коллектива хьалхашкара хIаране бехктокхам.

Сона цIераш яха лов шоай хьинаре къахьегамца бригада сий хьаллоаттадерий, иттлагIча пятилетка декхараш толамца кхоачашделга Iалашдерий. Уж ба бурув тохараш В. А. Абозин, Р. Х. Ибрагимов, В. И. Гупалов, А. А. Акбиев, бурув тохарий гIончаш А. М. Алиев, А. У. Сагов, Д. С. Исраилов, С. Х. Гариев, слесарь А. И. Петрекеев, электромонтер М. Х. Боков, операторaш-коллектораш Н. Д. Мамилова, М. А. Потихонина, кхыбараш.

Бригада интернациональни коллективо чIоаггIа раьза хинна тIаийцар КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленума, СССР Лакхехьарча Совета соцамаш, дерригача халкъага ювцийта кепатеха СССР Конституце проект. Бурув деттараша дег тIара къоабалъеш хьаллоац Советий Мехка Керттерча Закона проект, вай социалистически Даьхе кхы а низ болашагIеи хозагIеи хилийтара кхы а хьинарегIа къахьега кийча а да тхо.

И. ГАЛАЕВ,
МагIалбикерча УБР № 945 йолча буровой начальник.

ЦIЕЙ ДЕЗДУ

«Сунжанефть» НГДУ цхьоалагIча технологически группа мехкдаьттахой шоай дезача цIейна дикача къахьегама толамашца накъабаьхкаб. Тха коллектив йоккха яц, цхьабакъда цунна карагIдувлаш дараш доккхий да. «Сунжанефть» НГДУ доаккхача мехкдаьттах дукхагIдар оаха доаккхаш да. Цунца дувзаденна группа мехкдаьттахошта хьалхашка латтараш бехктокхаме декхараш да. Ди тIехьа лаьттан ченашкара хьадоагIа мехкдаьтта кIезиглуш латтача хьалашка операторaша цIаккха ца лоаттабаьча тайпара къовсам лоаттабу мехкдаьтта кIезиг ца далийтара, скважинашка боарамагIа болх байтара. ХIанз оаха доаккхаш дола мехкдаьтта дукха хий увча тIерча мелашкара доаккхаш да. Мехкдаьтта доаккхача хана цига хьаIайнай дукха газ а. Цудухьа управлене ерригa йоаккхача газах дуккхагIъяр а оаха йоаккхаш я.

Иштта долча хьалашка шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда эцара хьинари низи кхо ца беш къахьег мехкдаьтта доахача операторaша. Балха тIа нийслу кхоачамбоацараш сиха дIадоах цар. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача цIей сийна яьржача яхье дизза дакъа а лоацаш тIа-тIа ший производственни толамаш тоадеш я тха коллектив. ВорхI бетта планагIа лаьрхIачул совгIа цо даьккхад 4600 тонн мехкдаьттеи 5,5 миллион кубически метр гази.

Тха коллектив чуйоагIача «Сунжанефть» НГДУ рапорт деннад планал совгIа мехкдаьттеи гази яккхара шера тIаийца хинна социалистически декхараш толамца кхоачашдарах. Ер шу доладелча денз управлене мехкдаьттахоша планал совгIа даьккхад 5800 тонн мехкдаьттеи 6,5 миллион кубически метр гази. Цу юкъе а дизза дакъа оаха лаьцилга хьахьокх лакхе белгалдаьхача тха къахьегама толамаша.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад дукха геолого-технически мероприятеш чакхъяхарах, хьинар кхо ца деш операторaша къахьегарах. Уж шоай балхах тIехдика кхеташи шоай бехкагIа балха тIа хьовзам ца хулийташи бола нах ба. Технологически группе къахьегача 56 мехкдаьттахочох 40 болхло коммунистически къахьегама ударник ва. Цар шоай новкъосташта хьокхам а телаш башха-дика толамаш доах. Царех ба мехкдаьттеи гази йоаха операторaш Евлоев Мовлатгири, Полонкоев Сулейман, Вадельгов Махьмад, Полонкоев Суламбик, кхы дукха бараш а.

«ХIара балха денна — дикала Знак!», «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизегIа шерра социалистически яхь йоаржаьй тха технологически группа мехкдаьттахоша.

Яхье башха-дика толамаш дахарах тха коллективана хьалхара моттиг а хьожаеш карара кара тела ЦIе вымпел еннай. ДIахо йодача хана из деза совгIат кхычунга ца кхачийта дага да тхо.

М. АКБИЕВ,
«Сунжанефть» НГДУ № 31 йолча группови установка воккхагIвола оператор.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача цIей сийна тIаийца социалистически декхараш дикка тIехкхоачаш а деш цIаккха ца хиннача тайпара хьинар айденна къахьегаш ба укх юбилейни шера Вознесенски газобензинови завода болхлой.

Толамаш доахача предприяте производственни участкашта юкъе яьржача яхье даим хьалха латташ я Баркинхоев Махьмада Башир керте латтача технологически установка коллектив. Цун керттердар да шийн коллектива болх кулгалхочо кхетамца вIаштIехьбаккхар.

СУРТА ТIА: (аьттехьарвар) установка начальник Б. Баркинхоев хьалхашка латтача декхарех лаьца технологашца дагавоалаш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕКХАРАШ ТIЕХККХОАЧАШДАЬД

ЧIоагIа дог гIоздаьнна накъабаьхкаб мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой Ерригсоюзни денна Карабулакски газ чакхйоахача производства болхлой. Тхоай цIей дездеча деношка Октябра 60 шу дизара сийна къахьегама вахте эттараша, завода структурни подразделеней коллективаша яхье а баьнна даьхача къахьегама толамий итогаш яьй оаха. Уж дог гIоздоахаш да. Пачхьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши толамца кхоачаши тIехкхоачаши дарал совгIа, планови капитальни ремонт яь чакхъяьккхай ерригача производства участкашка. Йиллача ханал цхьа ди-бийса хьалхеи дика оценка луши чакхъяьлар из.

Укх юбилейни шера плани тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара яьржача социалистически яхье хьалха латт производствера технологически установкаи компрессорни станцеи коллектив. Иштта дика къа а хьегаш цул дукха тIехьа ца бусаш ба кхыча участкай болхлой а. Цудухьа Карабулакски газ чакхйоахача производства коллективо дог гIоздоаха къахьегама толамаш доах Октябра 60 шу дузача укх юбилейни шера. Шера тIаийца социалистически декхарий 12 пунктах итт пункт цо толамца кхоачаши тIехкхоачаши яьй мехкдаьттахой дезача денга кхачалехьа.

Юбилейни шу доладелча денз шоай къахьегам кхетамца вIаштIехьа а баьккха хьинар кхо ца деш болхлоша къахьегарах, массаза технологически режим нийса лелаярах, пачхьалкхен плани тIаийца декхараши толамца кхоачашдара хIаране шийна тIалатта бехктокхам кхетабарах балха тIа дика кайоалаш хьабоагIа производства болхлой. Газови бензин маьхала даккхара бархI бетта план 141,3 проценти екъа газ дIаахийтара задани 109,1 проценти кхоачашъяьй цар. Планал совгIа маьхала яьккхай бIаьш эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци. Товарни продукци арахецара бархI бетта задани 120,3 проценти валови продукци арахецара план 118,2 проценти кхоачашъяьй производства коллективо. Планал совгIа арахийцай дуккхача маьхера продукци. Къахьегама оьсарле лакхъяра план 14 процент совгIа тIехкхоачаш а еш, цун чотах арахийцай планал совгIа мел кийчъяь валовии товарнии продукци.

КарагIдийннараш дика дале а дIахо хьалхашка латта декхараш доккхийи бехктокхамеи да. Из дика кхета а деш производства болх ритмично дIабахийтара тIагIертта технологически режим нийса лелаяра, авари хинна балха тIа хьовзам ца хилийтара, ерригача оборудованега, мощносташка биззача низаца болх байтара, хIара балха минутах бизза пайда эцара хьинаре къахьег цар. Иштта болх барах укх юбилейни шера тIаийца декхараш тIехкхоачашдеш я производства коллектив. Шера тIаийцача социалистически декхарех планал совгIа маьхала даккха дезаш хинна газови бензин 3300 тонни екъа газ 2 миллион кубически метри хила езача, мехкдаьттахой дезача денга бархI бетта планал совгIа маьхала даьккхад 6 эзар тонн газови бензини 8 миллион совгIа кубически метр екъа гази. ТIаийцача декхарех кхое езаш хинна электроэнерги 200 эзар киловатт-сахьат долча, кхоьар 495 эзар киловатт-сахьат да, условни доагор 500 тонн йолча, кхоьар 610 тонн я. Уж толамаш доахача къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай опытни технолог, коммунист Семенихин Александр Васильевич керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча сменас. Цу коллективе белгалбаьнна къахьегаш ба операторaш Безрученко Анатолий, Масленникова Анастасия, къахьегама ветеранаш Храмов Виктор, Кожемякин Михаил, кхыбараш. Мехкдаьттахой цIей дездеча укх деношка «Завода дикагIвола оператор» яха сийлен цIи еннай Семенихин Александр Васильевича, «ДикагIвола слесарь» яха цIи еннай Третьяков Виктор Ивановича, «ДикагIвола машинист» яха цIи еннай Будылов Юрий Михайловича. ХIаьта дуккхача болхлошта еннай коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи.

Шоай къахьегама толамаш тIа-тIа тоадеш Октябра 60 шу дузача цIейна сийленца накъагIоргхиларах дог тийша ба производства болхлой.

Г. НАГАЕВСКИЙ,
Вознесенски газ чакхйоахача завода Карабулакски производства технологически установка начальник.

Доазол дехьара

□ □ □

ВЕНГРИ. Республика автомобильни промышленноста йоккхагIчарех цхьа программа — Советски Союзерча легковой автомобилаш еча Волжски автозаводацара венгерски заводий кооперации. Цу программагIа предприятеша ВАЗа лоаттаю 18 тайпара оатхалаши узлаши. Цар когаметта мехкага кхоач Советски кийча продукци — машинаш.

Укх карарча шера алхха шьан Будапештски автоматикаи телемеханикаи средствай заводо «Жигулешта» лаьрхIа арахецаргья 400 эзар приборий щиток.

СУРТА ТIА: предприяте сборочни цехе.

МТИ—ТАСС сурт.

□ □ □

«АК!» НЕЙТРОННИ IОАЖАЛА

Рейнера август — алкан салаIара ха, малхбузен немцаша хIана оал в хац, «берхIала ехкача нарсий сезон» оал цунах. Къаьстта из гуш хул чиновникий Бонне. Столица тхьовс, парламентареш каникулашка дIа-юха болх.

Бакъда, укх шера ханал хьалха отпускера юхаенача политико Бонн оага а яь ахкан набарах сома яьккхар. Нейтронни бомба Iаьржа сибат эттер рейнски бердашка.

ФРГ территоре тIа нейтронни боеголовкаш йоахка технически радиуса ракеташ оттаяра планах бола хоам кепайоазон тIа баьлар канцлер Шмидт шоль юккъе кхаьчача хана Вашингтоне хинначул тIехьагIа дукха ха ялалехь. ТIехьагIа гуча ма-даллара, канцлери США президенти вIашагIкхийттача хана из дош американски оагIоно вIалла хьоахадаь а хиннадац. Ше хургдар хинна даьнначул тIехьагIа кхыметтел эздела а партнерашта, цунах фу хет ца хоатташ, шоашта хетар цIаьхха дIадолла гIертаро хьахьекхар кхыметтел США керттера барех болча союзникашца лелаеш йолча американски дипломате къоастам беш йола оагIув из хилар. Уж цхьаккха хIамах эхь ца хеташ цхьаболча англо-саксонски политикашта тарра леладу бIехa гIулакхаш хьахьекха да «Малхбузен кхерамзле бахьан долаш кIаьд ца луш йоакхо еш», «атлантически солидарноста» йоакхо еш, иштта кхылараш деш санна. Иштта дар хIанз а: американски дипломаташи тIема эксперташий массе оагIорахьара Бонн тешае гIертар, нейтронни бомба — из «Востокерча танкашца ниййслургйола ше мара кхы йоаца способ» хилари «ядерни кхерам чIоагIа» хилари да яхаш. хIана аьлча цу кердача тайпарча тактически ядерни герзо нах хIалак а беш материальни хIамашта зе ца деш хиларо цхьа доазув а долаш «зIамига ядерни тIом» бе торо хулийтаргйоландаь. Кхерам тассара цул тIехьагIа массехк ди даьлча Пентагонера араданьккхал «альтернативни стратегически план» оалаш йолча «нагахьа санна советски оагIорнгахьара тIом хуле» США-с малхбузенгермански территорех кхоалагIа дакъа ханна моастагIчоа дIадала йиш йолча плана хьакъехьара хабар. Бонски наблюдателаша цунах духхьал тийша болх санна хIама лаьрхIад.

Моттигерча реакционераша доаггIаше а хьаллаьцад из океана дехьара даь кхайкарал. Оппозице аьтта оагIохьарча депутатий «ударни группа», дага доацаш Бонне йисача санна, ахкан сатемах пайда эцаш чIоагIа хьинар айдаь тохаеннай. Иштта штраусовски ХСС-гарча депутата, вовзаш волча мракобеса Егера, къамаьл даьд нейтронни бомба, «Европе советски дивизешта йола из тешаме духхьале» хьаллоацаш. Бакъда, цу эгIазал екаеча оркестре пандара эггара хьалха пIелг техараш «доккхачен» консервативни кепайоазон эггара хьалха шпрингеровски «Ди Вельти» «Франкфуртер альгемайнен», йоккхача капиталей тIема - промышленни гIозарийн органий керттера барех тIема обозревателаш бар. Къаьстта чIоагIа тохавеннавар «Франкфуртер альгемайне» тIема обозреватель, хьалха гитлеровски генштаба майор хинна, къаьвеннача дийнахьа дунен шоллагIча тIемах хьахиннар юха хувца гIерташ сатем байна вола Вейштайн. Укхаза ховш ма-хиллара, Европе НАТО низий керттерча главнокомандующе штабера — политикантство лелаеча американски инаболаш. Лорабалара хьакъедоацаш информаци хьаэцаш волча Вейштайна хIара номер тIа хIана яц аьнна шоай газета тIа кепаетташ кхокхка-йиъ-йиъ статья араяьхай нейтронни бомба хестаеш.

Бакъда, цу эгIазал екаеш долча нейтронни халхаро хьахьекхар Рейнерча атлантически пропагандисташа лийрххIача тайпара доацаш кхыча тайпара из хилар. Эггара хьалха из кхераме хьама долга кхета а даь цунна духхьал яьнна Германе коммунистически парти керте латта прогрессивни общественность яр. ФРГ-ерча машар бахьан долаш къовсам лоаттабераша цу деношка чIоагIа дIакхайкадора мел боккха, цIаккха ца хиннача тайпара керда кхерам ба тIабоагIар, мел доккха зе дарга мехка шийна а Пентагона, НАТО, малхбузенгермански реакце лагерерча цар халхархой авантюрни уйлаех. Цар цIаькха а кхы цIаькха а белгалдоах Малхбузен Германе территоре тIа нейтронни бомба дIанийсъяра план хIанз ший юхьнгах а, оалаш ма-хиллара. пропагандистски стаде йолча хана а юкъарчаевропейски совещане решенеш телхаеш дола, хIаьта кердача тайпара тIагIертта герз Iоадарга дугаши ФРГ кхелаш хадданза шоашца ювзаенна йола европейски кхокхам кIаьдбара хьакъесхьа карагIа мел даьнарех шеко е эзача кхоачадеши хIама хилар.

ДуккхагIа йолча массови информаце средстваша уж къамаьлаш хьоаха ца деш хинна дале а (алхха кIеззигача леволиберальни органаша юхьанца денз нейтронни эгIора духхьал къамаьлаш дир), машара доттагIий акце цIаккха ца хулача тайпара ФРГ тохаялийтар. Цунна, масала тешал ду «Форвертс» яхача газето (СДПГ центральни орган) кепа техача хIанз социально - демократически парте гIулакхий управляющи волча Эгона Бара статьяс. Нейтронни бомбана духхьаларча, эггара хьалха из ФРГ дIанийсъяра духхьаларча къовсама юкъе ух тIехь-тIехьагIа дуккхагIа а ухаш общественноста кердача слоаи викалаш, цу даькъе юкъе гIоргба аьнна ца мотташ хиннараш а болашо Лорабалара хьакъехьара оаз лелхийт хIанз консервативни лагерагахьара а, цун эггара дикагIа тIехьале кхетаеш бола викалаш, масала ХДС правлене член Вальтер Лейслер Кипп санна бараш американцашта бехктоккхам ца лоархIаш лелаеча нейтронни покера юстара а бувлаш. Сенсаци хилар дукха ха йоацаш нейтронни герза духхьал ФРГ-рча цхьаболча цIи хезача тIема деятелаша, цу даькъе инаралаш Штейнгофи ший хана НАТО тIема совета председатель хинна Хойзингери а волаш, къамаьлаш дарах. Генштабисташ хиларах тарра цар яздора Малхбузен Германе территоре тIа нейтронни бомба хилар ядерни доазув дIадаккхар санна, вешта аьлча, моллагIа болча тIеман ядерни тIеман юкъера доазув дIадаккхар санна хIама да, хIаьта нагахьа санна конфликт хуле ФРГ-х атомни супер-Вьетнам е гIертилга а да яхаш. тIема совле йолаш хургья яха кIал кIийле йоаца расчеташ ца йича а, хIана аьлча нейтронни бомба, кхы тайпа мел дола герз а санна США-та монополи а йолаш юсаргйоацандаь. Цу къамаьла раьза йолча, цар белгал, ма-даккхара, политикана юстара латташ болча запасерча эпсарийн унтер-эпсарийн группо укх деношка кепайоазонга заявлени еннай, нагахьа санна мехка нейтронни бомба дIанийсйой дай-мохк лорабелга дIахо шоай декхар лоархIаргдац шоаш аьнна.

6 августа, атомни дуIа Хиросима йоагаяь дизза 32 шу даьнначул тIехьагIа, малхбузенгермански прогрессивни общественни организацеша — немецки машара обществос, машара, герз дIадаккхара цхьана гIулакхаш леладера тIехьарча Комитето, нацизм йолча хана Iаьдал тIаккхувш хиннача наьха Объединене, кхы дуккханеша малхбузенгермански дуккхача городашка ФРГ нейтронни герз дIанийсдара НАТО-с оттаяьча плана духхьала митингаш чаккхьяьхай. Къаьстта лоархIаме йолаш хилар из акци Бонне: американски посольствана хьалхашка демострации а еш дIайолаелар из, столицерча дуккхагIа нах хулаш йолча театрплац яхача майда тIа чакхъяьлар. «Лорабе вай мохк нейтронни бомбах!», «ДIадаккха герз Iоадела!» «Машара йола бокъо — из сага керттера бокъо я, господин президент!» — иштта дар транспаранташ тIара йоазонаш.

Малхбузен Германе нейтронни боеголовкаш дIанийсъяра йолча американски плана духхьал гIетта эгIазал мехка дерригхалкъа болам а хинна дIаэттай, тIема кхерама духхьала, кхерамзлен цхьана гIулакхаш леладари бахьан долаш къовсам лоаттабеча тайп-тайпарча дуккхача нахах латтача малхбузенгермански общественноста юкъара гIулакх хулаш а латт.

Н. ПОРТУГАЛОВ,
АПН соб. корр.

Бонн.

АФГАНИСТАН. Сурта тIа:Советски Союзо новкъостал а деш хьалъяь Кабул яхача хи тIара плотина.

АДН—ТАСС сурт.

КЕРДА СТИХАШ

ГАГИЕВ Гирихан

НАЬНА КХУВРЧАРА АЛА

ДIа ма бовлба наьна
кхуврчар ала,
Ма кхеталба цунах
цхьаккхе бала.
Нагахь, во тIаьдена,
из дIабой,
Вайх массанех хургда
миска бой.
Сиглар дошо малх, хьо
оарцагIбала
ДIабовргбоацаш наьна
кхуврчар ала.
Седкъий, седкъий,
дIабовргбоацаш из,
ДIале цунна шоай лир
доага низ.
Мух, хьабола, ала
ловзабе,
Кхуврчу хIара сийгах
седкъа бе.
Наьна кхуврчу йоага цIи ма
яйта,
Пора мел ваьр цIерага
вIоахвайта.
Наьна ала... Из боадонца
тувц,
Сердало мел езар цо тIаувз.
ГIайгIа, харцо кIорда мел
яьр, чIоагIа
Из къовбалбеш, цунна
хьатIаоагIа.
Наьна кхуврчу ала
халхабувле,
Цунах наха сердало хьаювле,
Нах хургба сакъердаш,
дуаш-молаш,
Маьлха дуне хургда ираз
долаш.
Наьна кхуврчу халхабувла
ала,
Кхы а хозагI, сийрдагI
халхабала!
Хьо дIабайча, тхона
хургья шийла...
Хьона доалде нана ма
эшийла!

●

ГIАЛГIАЙ МЕХКАРИЙ

Ловм чу зизаш хоза да —
ХозагI хIама дий?
Дац... Деце а хозагI ба
ГIалгIай мехкарий!
Зизай хозал йIаьха яц:
Гуйре яьлча, йов.
Мехкараштa-м массаза
Хоза хила хов.
Сиглар седкъий
сийрда да —
СийрдагI хIама дий?
Дац... Деце а сийрдагI ба.
ГIалгIай мехкарий.
Бийсан мара седкъий лир
Лепаш вайна гац.
Вай мехкарий сердало-м
ЦIаккха кхоачалац.
ХьунагI шовдаш цIена да—
ЦIенагI хIама дий?
Дац... Деце а цIенагI ба
ГIалгIай мехкарий.
ДуIа даьлча гIетта гIум
Шовдаш бIехдеш лел...
Мехкараша-м, мохк аге а,
Доадац эхь-эздел!

КОДЗОЕВ Тимур

ТХА ЦЕХ

Станокий таташ, теIа
Iммадаш...
Болх кхехкаш я цех-пхьоале.
Зовне-зовне къахьегама
бекам,
Са дог да-кх хьа доале.
Дехьа-сехьа гIулакхех
чуийнна—
Болхлой эздий сибаташ.
Оатхал хьахул кулгашта
юкъе,
Дега дакъилг тIалаташ.
Цу юкъа бIарахьожа сага,
Ма тамашне хоза я цун юкъ...
Беркат кхоллаш ваха магар
Из ба ираза лакхера бухь.
Тхо латт беркатa юкхье
тахан,
Цудухь да тхо дега дIаьхий.
ЦIаккха къастац тхоцар
уйла:
— Даькъала хийла хьо,
Даькхе!

КАРТОЕВ МУРАД

* * *

Бе-бе шм саг вах са дег чу,
Шоайла къувсаш, барт ца
товш,
Бакъда, цхьан ба
болхаш-боагIаш,
Цхьан истола тIа Iоховш.
ЦаI ва царех чехка, коача,
Вокхо цIаккха сухал бац,
ЦаI да царех лоаман лаьча,
Вож хьазилгех лоархIавац.
ЦаI ва кура, белаж ловзаш,
Мела, сабаре ва вож.
ЦаI ва даим еттош баге,
Вокхо совлен аргдац дош.
ЦаI ва царех велаш-векаш,
Вокхан юхь тIа гIайгIа латт,
Царех цаI магIбаьрчче вагIа,
Вож эгIбаьрчче уралатт.

АГИТБРИГАДА—КХАШКА

Ачхой-Мартановски района кхашка болх кхехкаш латт сихбенна. Цу балха тIа боахкараштa салоIам бара районе вIашагI а елла болх беш я агитационно - художественни пхи бригада. Царех цаI—«Колосок» яха районни культура ЦIен агитбригада — укх шера Махачкале чакхдаьннача агитбригадай зональни хьажара лауреат я.

Ер шу юбилейни хиларца агитбригада берригa ший болх «ХIара сага балха дикалгара къахьегама коллектива лакхарча эффективностага» яхача девизагIа бу.

Производственни участкашка агитбригада араювл графикага хьежжа, бетта 18—22 хул уж вIашагIкхетараш. Автоклуба болхлошца хул «Знание» общества лектораш. Цар атеистически, интернациональни тIема-патриотически темаех лекцеш еш. Массайолча цIеча уголокашка кийчъяьй тIемен къахьегамен сийлен уголокаш. Агитбригада балха дика гIо ду кхашка боахкараштa лаьрхIа вIашагIъелла дIа-юха лела 26 библиотека доалахьа йолча района библиотекаша.

Тха районе бархI совхоз я. Цига вIашагIъехкай комсомольско-кагирхой бригадаш. Кагирхошта къахьегама кхетам балара лоархIаме я болхлой класса мугIарашка уж дIаэцара мероприятеш. Иштта цу тайпара цIейш хилар «Лермонтовский», «Самашкинский», «Орджоникидзевский», «Ореховский» совхозашка.

Дика чакхдаьлар Валерик юртарча культура ЦIен (директор Тутаев Ширвани) агитбригадо «Лермонтовский» совхоза 2-ча отделене болхлошца чакхдаьккха хьалхара ялат чуэцара цIей.

Агитбригада балха юкъе хьинаре дакъа лоац юрта боахама болхлоша, хIаьта иштта юртарча интеллигенце. Агитбригада программа къаьстта шеръелар районе Латверен Карелерен гIишлошъерий отрядаш хьакхаьчача. Царца цхьана кхашка боахкараштa хьалхашка концертни выступленеш йора агитбригадо.

Карарча хана «Сийле партена —къахьегама кулгашта сийле!» яхача темах Гулермесски, Шелковскойи Назрановскийи районий къахьегамхошта хьалхашка выступленеш е кийчлуш я районни культура ЦIен агитбригада коллектив. Уж хетаяь я сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара.

Р. СИВАНКАЕВ,
Ачхой-Мартановски района культура отдела заведующи.

ВIАШИ ДОВЗАРГАРА—ГАРГАЛОНГА

Географически карта тIа йоккха юкъ улл Кареленеи Нохч-ГIалгIайчени юкъе. Цхьабакъда, вай йоккхача Даьхен ерриг республикаш, деррига къамаш санна шоайла доттагIала бувзамаш леладу шин автономни республика къахьегамхоша. Дуккхача хана денз творчески доттагIал долаш ба Карелеи Нохч-ГIалгIайчени йоазонхой а. Вежарашха йолча республикай литературай Денош чакхдийнад Петрозаводске а Грозне а. Иштта укх деношка Петрозаводске чакхдоахаш хиннача Нохч-ГIалгIай литература Деношка дакъа лоацаш хилар вай республика йоазонхойи поэташи Р. Ахматова, Д. Яндиев, Б. Саидов, А. Ведзижев, М. Сулаев, Ш. Арсанукаев. Уж вIашагIбеттабелар Карелерча шоай колегашца, республика промышленни а юртбоахама а предприятей болхлошца.

Тахан оаха кепатох вежарашха йолча Кареле литература хьадоладаларах дувца Нохч-ГIалгIай пачхаьхалкхен университета преподавателa, филологически Iилмай кандидата Л. Тасуевай статья.

Кареле цIи яьккхача моллагIча сага духьалъотт наха хIанз а тIехь рунаши былинаши лекхаш бола Iамарчийн хьунийи мохк. Кареле тамашийна Iалами цун нахи дуккхача хана денз кхыча къамий литературай теркам тIаозаш хиннаб. Иштта эрсий литературе карельски тема юхьиг дIайолалу М. Ломоносова «Сийлахь-воккха Петр» яхача поэмагара. Из шоай стихашка дIахо йихьар Г Державина, Ф. Глинкас, В. Бенедиктова. Кареле багахбувцам безамца Iомабеш хилар XIX-ча бIаьшеренера а сийлахь-боккха эрсий йоазонхой А. С. Пушкин, Л. Н. Толстой.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хилалехьа шоай къаман йоазув долаш хиннабац карелаш. Цудухьа карельски халкъа юкъера хургбола йоазонхой литературни наькъа тIа бовлалехьа деша дезаш бар. ТIаккха тамаш яц йоазонхой-карелий хьалхара произведенеш 30-ча шерашка мара араяьнна ца хилар. Уж ба — Тимонен Антти, Лайне Николайи Ругоев Якови. Цу юкъера воалаш ва 20-ча шерашка кепайоазоне гучаваьнна цхьа Яккола Николай. Бакъда, тIом чакхбьаннaчул тIехьагIа мара творчески дегIаванзар из а.

Кареле литература советски дуккхача къамий литератураштa юкъе къонагIдарех цаI да из социалистически революци котъяьннaчул тIехьагIа мара хьахиннa ца хиларах. Карельски халкъа юкъера хьабаьннача хьалхарча йоазонхой-карелий произведенешка къаьгга гуш ба багахбувцамгара вай ханарча литературага хьабена никъ. Йоазонхоша-карелаша язъьяча произведенешта юкъе лоархIамегIъяраш я дIаьхача вурийтта шера (1949—1966) къахьийга язъяь диъ книжках латта Яккола Николая «Хиш къаста моттиг» яха повествовании, хIаьта иштта шин даькъах латта Ругоев Якова йоккха йола «Ледоход» яха поэмей (1956—1959).

Вай цIераш яьхача произведенеша боккъонца хьахьокх карельски халкъа дIаяхача хана тIалаьтта йоккха халонаш иштта белгала я уж эпически чулоацама шоралцен хронологически нийса хиларцеи. Белгалдаккха дезаш хIама да цу произведенешка керттера моттиг революци хилалехьеи Октябрьски революци хиннача ханеи къилбаседа Кареле хиннараша дIалоаце а гуш да уж шаккхе а произведени патриархально-ахархой боккхача дезалах дувцаш дIайолалуш хилар.

Хетаргахьа, «эпически хана» халкъа вахари халкъа сакхетами бизза чулоацача «Калевала» фольклорно-эпически традице тIара дIайолалуш хила езаш я из экспозица. Цун гIонца халкъа вахаре цу ханех дагадоагIар фольклорах дIакхоастаде йиш йоацаш хилар белгалду Яккола Николаен Ругоев Яковен.

Цхьабакъда, духхьал фольклора ганзехи халкъа эпически жанрехи пайда ийбарца белгала хинна Iац карельски литература. Масала, Лайне Николая поэзи лирико-эпически лархIа йоагIа. Иштта, «Вай коммунисташ да» яха цуч поэма эргаш я «Ша меттахь балар» яхача Я. Ругоева поэмал, хIана аьлча из кхыйолча, вай ханарча стилах пайда а эцаш язъяь я. Цунца цхьана белгалдаккха доагIа лирически уйла елга тIехьарча хана карельски поэзе тIа-тIа дуккхагIа моттиг дIалоацаш доагIилга.

Советски карельски литературана а хьалхашка латта юкъара декхар — из да советски саг, цун гIулакхаши духовни вахари массе оагIорахьара хьахьокхар, е вешта аьлча, тохкам кIоаргбар. Цунца дувзаденна карельски йоазонхой лехара лостам дуккхагIча даькъе хIанзарча советски литературе хулача процессашца къоасталуш ба.

Карельски литераторий поэзи, проза, драматурги — цар эрсий е фински меттала язду аьнна бе-башха доацаш — тахан дIакхоастае йиш яц кIоаргa идейности коммунистически партийности ларде улаш йолча йоккхача советски литературах, социалистически реализма литературах.

Из къаьгга гуш да А. Тимонена «Дезача наькъашца», Д. Гусарова «Сага бола мах» яхача романашка, С. Панкратова «Вахрушев» яхача повесте, Н. Борискова очеркашка, иштта кхыча авторий произведенешка. Цар хьахьокх карельски йоазонхой таханарча чоалханеча вахара тохкам кIоартга бе ховши таханарча Кареле къаман литература пар дегIадоаладеши хилар.

Л. ТАСУЕВА,
филологически Iилмай кандидат.

Тахани кхоанеи хургда

3 СЕНТЯБРЬ

С. М. Кирова цIерагIа культураи салаIарен парк. 14.00. Массовкай майда. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 18.30. Баьццара театр. «Сийлахь-боккхача Октябра байракха кIал» яхача девизагIа халкъа талантий республикански фестиваль. Урус-Мартановски района художественни самодеятельноста коллектива концерт. 16.00. Кинолекторий «ХIанзарча ханара парте экономически политика» яха лекци. 19.00. «Са хьалхара хьехархо» яха кинофестиваль. 19.00. Халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 17.00. Лекционни зал. Профессионально-технически училищай дешархошта лаьрхIа «Къахьегамах йола советски законодательства ларлаш» яха лекци. 18.00. «Планете гIолла гIабоах Октябро». 19.00. Халхарий зал. Кагирхой салаIара сайре.

Химикий культура Дворец. 12.00. Болх бу С. Тюленина цIерагIча клубо. 16.00. Спортивни ловзараш. 17.00. Хаттараш-та жоп лу юриста А. Чурилова. 18.00. «Тха кIира» яха радиожурнал. 18.00. «Ха» яха клуб. СССР кердача Конституце проектах беседа еш ва НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат Р. А. Ваисович.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.30. Мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлошта хетадаь «Яьссача арений рыцараш» яха кинофильм.

КИМ цIерагIа клуб. 17.00. Старопромысловски района къахьегамхой къахьегама ветеранашца — мехкдаьттахошца вIашагIкхетара сайре.

4 СЕНТЯБРЬ

С. М. Кирова цIерагIа культураи салаIарен парк. 14.00. Массовкай майда. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 19.30. Баьццара театр. «Сийлахь-боккхача Октябра байракха кIал» яхача девизагIа халкъа талантий республикански фестиваль. Ножай-Юртовски района художественни самодеятельноста выступлени. 16.00. Кинолекторий. «Социалистически демократех лаьца». 19.00. Кинофестиваль. «Са хьалхара хьехархо» — кинофестиваль. 19.00. Халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре.

«Светофор, Трезор яха пхьу, Iовдала Борзи кхыбараши» яхаш я Чахкиев СаIида пьесах Нохч-ГIалгIай республикански теникий театре Дагестанерча режиссера Шамсутдинов Рамзана оттаь спектакль.

Цунга хьежача бераштa ховргда наькъашка лелара бокъонаш йоаггIача тайпара кхоачаш ца ярах мел доккхий хатараш хул. Масала, иштта хул из машинех хьалйизача улицашка шийна ловчча тайпара лела яьннача цу спектаклерча Iовдалча Берза.

СУРТА ТIА: спектакла юкъера дакъа.

И. ПЛИЕВА сурт.

НАЗРАНЕ—КЕРДА ШКОЛА

Кердача дешара шера «Электроинструмент» завода йисте дахача берашта дика совгIат даьд Назранерча ПМК-432 гIишлонхоша. Цар хьалъяьккхай 1176 дешархочоа лаьрхIача школа хьалхара аргIа. 600 сага лаьрхIа 16-тта классни помещени я уж.

Кердача оборудованеца Iалашъяь я дешара кабинеташ. Спортивни актовий йоккха залаш я школе. ХIанз школе болх беш ва 45 хьехархо.

Школа шоллагIа аргIа ер шу чакхдоалаш хьалъяьргья.

А. САГОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 сентябрь

I ПРОГРАММА

9.00—Кердадараш. 9.10—Iуйранара гимнастика. 9.30 — «АБВГДейка». 10.00 — «Дай — ноаной шоана». 10.30 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — «Москвичка» яха телевизионни клуб. 12.10 — «УнахцIено». Iилман — популярни программа. 12.40 — Музыкальни абонемент. Дуьен халкъашта юкъерча конкурса лауреат Торадзе. 13.10 — Кховэткъеи итталагIча шерашкара Америка. «Потомакера город» яха дихьлагIа фильм. «Сан-Франциско гуланаш» яха вхелагIа фильм. Автор — Зорин. 14.15 — Мультфильм. 15.20 — «БIаргагушлар — теша халадар». 16.20 — Кхоана мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлой Ерригсоюзни Ди да. СССР газовни промышленноста министра Оруджева къамаьл. 16.35 — Концерт. 16.45 — «Правда» газета политически обозревателa Жукова дунен халкъашта юкъерча темах йола беседа. 17.05 — «ДоттагIал» яха телевизионни журнал. Передача дIахьу политически обозревателa Каверзнева. 17.30 — «Городаши нахи» яхача циклацара «Города Новосибирска биографе оагIонаш» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Футболах йола СССР чемпионат. «Торпедо» яхача стадионера трансляци. Перерывах—«Спортлото» тираж. 19.50 — «13 гIанд» яха телевизионни зIамига театр. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Интервидени. Сопотера эстрадни иллей хоалам беш дола концерт. (Польша). 23.00 — УССР оперен балетен Паччахьалкхен академически театра балета артистий концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.30 — Пионераштен дешархоштен йола передача (нохчий меттала). 17.00 — Киножурнал. 17.10 — Сийлахь - йоккхача Октябра 60 шу дизара толамашца наькъа гIоргда. Мехкдаьттахойи газовикаши къахьегама вахте. 17.40 — Мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлой шоана дола концерт. 18.10 — «Вахарал йоккхагIа ставка я» яха телевизионни дуккха серийни художественни фильм. «Республика цIерат» яха кхойтталагIа сери.

4 сентябрь

I ПРОГРАММА

МЕХКДАЬТТАИ ГАЗОВИ ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ДИ

9.00 — Кердадараш. 9.10 — «Берашта йола Iуйранара гимнастика». 9.30 — «Гургалбетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва!». 11.00 — «Орленок» яхача телестуде юкъораш КПСС XXV-ча съезда делегатаца. «Манометр» яхача завода электросварщикаца Панфиловаьца вIашагIакхетар. 11.50 — «Деррига хар лов сона», яха киножурнал. 12.00 — «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Боккхача наькъа этапаш. «Цхьап шера ийс ди» яха художественни фильм. 15.25 — Тахан мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлой Ерригсоюзни Ди да. СССР мехкдаьттаи промышленноста министра Мальцева къамаьл. 15.40 — Мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлошта йола музыкальни программа. 16.25 — «Дунен халкъашта юкъера панорама». 16.55 — «Минхаузена леладаь тамашийна хIамаш» яха телевизионни дуккха серийни мультфильм. ЙиълагIа сери. 17.35—«Дайн бераши» яхача циклацара «Къонгаш дIахо баха беза» яхача телевизионни документальни фильма премьера. ДIадоладалале хьалха къамаьл ду йоазонхочо Суркова. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Космонавтиках дола книжкаш». 18.20—«Киноникъбархой клуб». 19.20 — СССР Конституце проект юкъ. РСФСР школа заслуженни хьехархочун Пронинной къамаьл. 19.35 — Лавровар. «Следстви дIахьу ховш бараша» яхача циклацара «Хьа бокъонца йола цIи?» яха телевизионни спектакль. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Чайковска ялх симфони. Номер 5-гIа йола симфони дIалокх Центральни телевиденен Ерригсоюзни радиои йоккхача симфонически оркестро. Дирижео — СССР халкъа артист. СССР Паччахьалкхен совгIата лауреат Иванов. 22.20 — Спортивни программа. 1. Байдаркашцеи каноэцеи нескаш хьахкарах йола дунен чемпионат. Болгарера передача. 2. Нех дарах йола дунен халкъашта юкъера матч. СССР сборни — США сборни. Ленинградера передача. Йистеяьлча—кердадараш.

II ПРОГРАММА

15.30 — «Тамашийна кхо бос». 16.00 — Киножурнал. 16.10 — «Зорька». Пионераштен дешархоштен йола передача (гIалгIай меттала). 16.40 — «Вахарал йоккхагIа ставка я» яха телевизионни дуккха серийни художественни фильм. «Король» яха йийтталагIа сери.

РАДИО

3 сентябрь

6.30 — КПСС XXV-ча съезда сопамаш кхоачашде. Хьайбай продукташ йоахилга лакхде. Наурски районера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газет обзор. 7.35 — Ашараш. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Къонаьл» яха радиовыпуск. 14.30 — Литературни Нохч-ГIалгIайче яха радиожурнал. 15.00 — «Верасы» яхача Белорусски ансамбла концерт. 15.40 — «Куке къонахчул» яха Дахкильгова дувцар (гIалгIай меттала). 16.00 — Керда обрядаш вахара юкъе яха (нохчий меттала). 16.20 — Мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлошта дола концерт (гIалгIай меттала).

4 сентябрь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленина никъ» газета обзор. 7.25—Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Шоана дукха езаш ашараш. 12.10 — «Хьехамча» яха очерк (нохчий меттала). 12.30—«Ше сийгаш» яха дешархошта йола передача (гIалгIай меттала). 15.45 — Тахан мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлой Ди да. «Грознефть» объединене генеральни директора Соронина беседа. 16.00 — Мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлой шоана дола концерт. 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 18.30 — Илеца доттагIал дараштa дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 7—12 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 22—27. Грозне 24—26 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанег ломмен морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 17—22 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46: промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11: ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30: отдела сельского хозяйства — 3-42-28: отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30: корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ05239. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6387.